

RA ROMANU RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME NROMA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Nroma

¹ Núgui drá Pablo, rá 'bɛgogui ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. Aju_u ra Dada bi zoncagui pa ga 'ñapostol, ne xa hñuxcagui pa ga mamba rá maça hoga noya'a.

² Nuna maça hoga noyana, guehna bi ñagui maya'b_u Aju_u ja ra Maça T'ofu nú'a bi 'yofo yá 'mɛhni'a. ³ Y nuna maça hoga noyana xicj_u de ma zi Hmuh_u ra Jesucristo nú'a to'o rá T'_u Aju_u, ne utcagui_u gue nú'a ra T'_u'a, de rá ndo'yo, bá ehe de rá ji ra nda Davi, ⁴ pe de rá ndahi xá nt'axi bi fadi gue go gue'a rá T'_u Aju_u, ngue'a co rá danga ts'edi bi yopa nte de ja ya du. ⁵ Po rá ngue'a, Aju_u xa 'racagui ra 'bɛfi dega apostol pa ga m_unga ra maça hoga noya gatho ja ya hnini, pa da gamfri'_u ne da 'yøte Aju_u. Guehna ra 'bɛfi dí pɛfi pa nuya ja'i da nsundabi rá maça thuhu ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. ⁶ Hangue nehe nu'ah_u, Aju_u xa zohn'a'ih_u pa gui tɛnh_u ra Zidada Jesucristo.

⁷ Hangue dí op'ah_u gatho'ih_u zi cuh_u guí 'buh_ub_u Nroma, nú'ah_u xi ri ma'ah_u Aju_u ne xa zohn'a'ih_u pa gui nt'axqui_u. Aju_u ma Dadah_u ne ma zi Hmuh_u ra Jesucristo da jap'a'ih_u ne da max'ah_u pa gui 'buh_u te rá 'ñentho.

Ra apostol Pablo ne da zønga ya cu me Nroma

⁸ Nuya ya madi noya dí op'ah_u ja ma carta, dí xi'ah_u gue dí umba njamadi Aju_a ma Dadah_u por gatho'ih_u de rá thuhu ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ngue'a haburaza ja ra ximhai hm_a gue xi xcá camfrih_u xá hño. ⁹ Aju_a dí pɛpabi con gatho ma coraso pa da ntunga nú'a ra maça hoga noya nú'a hab_u xicj_u de rá maça T'uh'a, y nu'á go gue'a pađi gue nzantho dí apabi'a por gue'ah_u. ¹⁰ Masque stá tøm_a ndunthi ya pa pa ga mab_u ga tsøñ'ah_u, pe hinstá tsaya ga apa Aju_a pa da xoga ra gosthi pa da za ga mab_u 'nitho. Hønsɛ go dí tøm_a nú'a ra pa da mañ'a Aju_a pa ga mab_u. ¹¹ Ngue'a xi dí ne ga mab_u ga 'bui con gue'ah_u pa da za ga u't'a'ih_u ra mfadi nú'a xa 'ñutcagui ra Maça Nda_{hi}, pa ma'na da nja ri jamfrih_u. ¹² Y dí ma gue numa jamfrih_u da 'racj_u ra ts'ɛdi 'na ngu ma'na. Nuri jamfrih_u da jaqui ma'na da zɛ ma jamfri, ha numa jamfriga da ja'ah_u ma'na da zɛ ri jamfrih_u nehe, ngue'a 'nat'a ma jamfrih_u.

¹³ Ne dí ne gui pađih_u, ma zi cu'ih_u, gue ndunthi ya i'qui stá huts'i ga mab_u ga tsøñ'a'ih_u, pe tobya hinxa za. Dí ne ga mab_u pa ga fax'ah_u ngu stá faxa ma'ra ya cu ja ma'ra ya hnini. ¹⁴ Ngue'a xuá 'bɛncagui ga xipa gatho ya ja'i nuna maça hoga t'øde de ra mpøhø, hangue mahyoni gatho ga zofo, ngu nú'uh ña griego ne ngu nú'uh ña ma'ra ya hñaqui, ngu nú'uh ya bamhya ne ngu nú'uh hinte yá fadi. ¹⁵ Hangue nú'a ra pa go da ne Aju_a, nugu xi dí ne ga mab_u pa ga maŋga ra maça hoga t'øde nehe nub_u Nroma.

Rá ts'ɛdi ra maça hoga t'øde

16 Hindí ntsa pa ga m̄anga ra m̄aca hoga t'øde, ngue'a go gue'a 'nara noya dega ts'edi nú'a xuá p̄ehna Ajuá pa da p̄hø gatho nú'ɥ to'o da gamfri, ra m̄adi ya xodyo, nep̄ɥ gatho nu ma'ra ya ja'i. 17 Nuna m̄aca hoga t'ødená udi gue Ajuá m̄a gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'ɥ to'o camfri, y nu'ú 'b̄ui xá hño co Ajuá h̄onse po yá jamfri. M̄a njab̄ɥ nehe ra Ndaxjua T'ofó hab̄ɥ ena: “Nu'a tó'o xa gamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, nú'á p̄e'tsa 'nara 'ra'yo te.”

Yá thai tu ya meximhai

18 Ajuá utuabi ya meximhai tengu rá ndangui rá cue'a, ne brí nhyoqui'a pa dua p̄ehna ra castigo de mahets'i pa da z̄adi nú'ɥ ya ts'o'yøde hingui ne da 'yøt'e xá hño. Ajuá ri ncue ngue'a nuya ja'i masque p̄adi gue 'b̄ui Ajuá ne p̄adi te rí 'ñepi da 'yøt'e'ɥ, pe hingui øt'e, nu'ú ri sigui co yá 'ñaqu'equ'ei ne yá ts'oqui. 19 Gatho nú'a te da za da f̄adi de Ajuá, nu'ú xa t'utuabi xá hño, y nu Ajuá go gues̄ɥ xa 'ñutuabi'ɥ. 20 Desde nú'b̄ɥ Ajuá bi hyoca ra ximhai, desde gue'b̄ɥ, Ajuá bi 'ñutuabi'ɥ tengu rá 'm̄ui'a. Gatho nú'ɥ ya t'øt'e ri hnequi, gue'ɥ utuabi ya ja'i tengu rá 'm̄ui Ajuá nú'a hini hnequi, y njab̄ɥ ri hnequi gue Ajuá 'b̄ui ne ja rá ts'edi pa nzantho. Hangue ya ja'i hingui tsa te da d̄adi de nú'a te xa 'yøt'e'ɥ. 21 Nu'ú, masque bi b̄adi Ajuá, pe himbi ne bi nsunda'ɥ ngu rí 'ñepi, nixi bi umba njam̄adi de gatho ya hño xa hñani'ɥ. Nu'a bi 'yøt'e, bi ts'oca yá mfeni ne bi megui yá coraso pa himbi za bi b̄adi nda'a ra hño nda'a ra 'ñɥ. 22 Masque mi eñ'ɥ gue xi myá bamhya, pe hinte myá f̄adi. 23 Hangue bi zogui nú'a ra s̄ocambeni mi 'ñepi da umbabi Ajuá nú'a xá nsunda ne p̄e'tsa ra te nzantho, pa go bi

xocambeni ya c'oi nú'ɥ xa thoqui ngu yá 'bai ya ja'i nú'ɥ pɛ'tsi da du, nehe ya c'oi nú'ɥ xa thoqui ngu rá 'bai 'nara ts'int's'ɥ, ne nú'ɥ ngu rá 'bai 'nara mbo'ni, ne nú'ɥ ya c'oi dega qu'eña.

²⁴ Hangue Ajuá bi hyetho ya meximhai pa bi 'yøt'a gatho nuya ts'onc'at'i mi beni ja yá mfeni, y njabɥ bi 'betua sɛhɛ yá tsa yá ndo'yo'ɥ. ²⁵ Ngue'a nuya meximhai'ɥ bi zogui nú'a Ajuá majuani pa go bi dena nú'ɥ t'embabi gue go gue'ɥ Ajuá; y nuya ja'i'ɥ go bi nsunda nuya t'øt'e nú'ɥ xa hyoca Ajuá, hingo bi nsunda Ajuá to'o bi hyoca gatho, ne xá nsunda rá thuhu'a pa nzantho.

²⁶ Hangue Ajuá bi hyetho'ɥ pa bi 'ño ja yá hne dega 'betsa, asta ya 'behña bi hñuxui yá mi'behñai hingo hønse co ya 'ñøhø ngu nú'a xqui manda Ajuá. ²⁷ Nehe ya 'ñøhø bi mɛ'tsa 'nara ts'onc'at'i pa da hñuxui yá mi'ñøhøui hingo hønse co ya 'behña, y njabɥ 'ñøhø co 'ñøhø bi 'yøt'a ra t'øt'e xi xá nts'o. Hangue ja guesɛ'ɥ bi hñani nú'a mi 'ñepi da hñani'ɥ por yá ts'ot'øt'e.

²⁸ Nehe nguetho himbi ho da beni'ɥ de Ajuá, hangue nu Ajuá bi hyetho'ɥ pa bi beni ya mfeni xá nts'o ne pa bi 'yøt'e nú'a himri 'ñepi'ɥ, ²⁹ ne bi 'yøt'e'ɥ ya t'øt'e hingu ho, ne bi mɛ'tsa ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'omfeni. Myá nduste, myá hyote, myá 'yøt'atuhni, myá hyate, myá ts'o'mai, myá nønte, ³⁰ mi jɥ'tsua ya nc'uamba ma'ra, mi ɛtsa Ajuá, myá 'ñaqu'equ'eí, mri 'ñexa sɛhɛ, mi beni hanja da za da 'yøt'a ya t'øt'e xá nts'o, myá ts'o'yøde co yá dada yá naná. ³¹ Bi ts'oca yá mfeni hangue himi paði nda'a ra hño nda'a ra 'ñɥ, ne himbi cumpli yá noya. Ne himbi mɛ'tsa ra hmate

co yá ja'i, ne himbi mɛ'tsa ra huecate. ³² Nehe nubya njabɔ, masque p̄adi ya ja'i nú'a te xa ma Ajuá, gue nu'ɔ tó'o øt'a nuya t'øt'e'ɔ rí 'ñepi da du, pe masque p̄adi njabɔ, pe nu'á øt'e nuya ya ts'ot'øt'e, y hingue hɔnse øt'e, nehe ri johyauí nú'ɔ ma'ra to'o handi'ɔ øt'a njabɔ nehe.

2

Ajuá ma da hñá'mba nguenda yá ts'oqui ya ja'i co ra hoga ts'utbi

¹ Hangué dá ngu'a dá ngu, otho te grí ncõni nú'i guí 'yø de nú'a te øt'a ma'ra, ngu'e'a nú'a ra ora guí 'yø de nú'a te øt'a ma'ra, nu'í guí ncondena sehe, ngu'e'a guí øt'a nehe ngu øt'a nú'ɔ ma'ra. ² Dí p̄adihɔ gue Ajuá ma da hñá'mba nguenda co ra hoga ts'utbi nú'ɔ to'o øt'a ya ts'oqui. ³ Hangué 'bɔ nú'i guí 'yø de ma'ra ne guí øt'a nehe ngu øt'e'ɔ, oguí beni gue ma gui mpont'ui rá cue Ajuá nú'a ra pa da hñap'a nguenda. ⁴ Oxqui beni gue ngu'e'a Ajuá xi ra hoja'i con gue'i ne xa ze't'a ri nts'o'mai ne astabya hinxa castiga'i, gue nu'i da za gui sigui gui 'yøt'a ya ts'oqui. P̄adi gue Ajuá ra hoja'i con gue'i pa gui ñobri. ⁵ Pe nu'í hinguí ne, ngu'e'a xi rá me ri coraso ne hinguí øde ne hinguí ñobri, hangué ma'na ma da castiga'i nú'a ra pa da hnequi rá cue Ajuá pa da 'yøt'a rá hoga ts'utbi'a. ⁶ Y nu'á ma da umbabi nú'a rí 'ñepabi cada 'na ngu nú'a xa mɛfi. ⁷ Nu'á ma da umba ra te pa nzantho nú'ɔ to'o xa hyomba rá nsunda ne xa hyoni pa Ajuá da 'ñe'tsua yá nsu ne xa hyonga ra te pa nzantho, ne hinxa zabi xa 'yøt'a ya hoga 'bɛfi. ⁸ Pe pa ya ts'o'yøde nú'ɔ 'mɛt'o go øt'a nú'a hinguí ho, ne hingo ne da 'yøt'a

nú'a xá hño, Ajuá ma da umbabi'ᵘ 'nara castigo con gathó rá cue. ⁹ Ma da nja ya danga ᵘgui ne ya dumᵘi pa gathó nú'ᵘ ya ja'i øt'a ya ts'oqui, rá mᵘdi pa ya xodyo, nepᵘ pa gathó ma'ra ya ja'i. ¹⁰ Pe Ajuá ma da cu'ta ja rá nsunda gathó nú'ᵘ to'o xa mᵘfi ya hoga 'bᵘfi. Nehe ma da 'ñe'tsua yá nsu ne da umba ra hoga'mᵘi, rá mᵘdi pa ya xodyo, nepᵘ pa gathó ma'ra ya ja'i.

¹¹ Ngue'a Ajuá hinda ma da huahnitho ya ja'i nura ora da hñá'mba nguenda'ᵘ. ¹² Ajuá ma da hñá'mba nguenda gathó ya ja'i mahyᵘgui, ngue'a gathó nú'ᵘ to'o xa 'yøt'a ya ts'oqui masque hinxa batua rá ley ra Moise, nu'ú ma dra thá'mba nguenda ne dra castiga nsinque da the'ta ra ley; ha gathó nú'ᵘ bi badi ra ley ne himbi 'yøt'a nú'a mā, nu'ú ma da thá'mba nguenda ngu nú'a mąnga nú'a ra ley'a. ¹³ Ngue'a hingue nú'ᵘ xa 'yødetho rá ley ra Moise gue go gue'ᵘ 'bᵘi xá hño co Ajuá, hina, pe nú'ᵘ to'o øte ra ley hā, go gue'ᵘ ma da hma gue hinte ma ts'oqui tu. ¹⁴ Ne nú'a ra ora nuya ja'i hingyá xodyo øt'a sehe'ᵘ nú'a xá hño ngu nú'a mąnga rá ley ra Moise, njabᵘ ri hnequi gue pe'tsa sehe 'nayá ley, masque hinxa badi rá ley ra Moise. ¹⁵ Ja gue'ᵘ ri hnequini 'nara ley ngu xa nt'ofó ja yá coraso. Nehe nu'ú pe'tsa 'nayá ts'edisᵘ pa da badi ua xá hño nú'a øt'e'ᵘ ua hina; nehe yá mfeni xipabi gue hingui ho nú'a øt'e, o ja ra ora xipabi gue xa 'yøt'a xá hño. ¹⁶ Nehe ma da njabᵘ nú'a ra pa'a sta 'yøt'a ra nsuca uenda Ajuá ngu nú'a gra 'mᵘi yá mfeni ya ja'i, masque nú'a xqui beni mant'agui'ᵘ. Ne nú'a to'o ma da hñá nguenda go ma Zidadahᵘ ra Jesucristo. Njabᵘ udi ra maça hoga noya nú'a

xa 'bencagui ga ma.

Ya xodyo ne ra ley nú'a bi 'yofu ra Moise

¹⁷ Nu'i xodyo, guí beni gue ja ri nsu ngue'a grá xodyo, ne guí camfri gue guí 'bui xá hño ngue'a guí pɛ'tsua rá ley ra Moise, ne grí 'ñets'i ngue'a guí nsunda nú'a ra Ajuá majuani, ¹⁸ ne guí patua rá paha'a, ne guí pađi gui huahna nú'a xá hño ngue'a njabu u't'a'i ra ley. ¹⁹ Ne nu'i guí camfri gue da za gui cuhna ma'ra ya ja'i ja ra uenda ya goda, y guí ngu 'nara ñot'i pa nú'u 'bui ja ra 'bexuui. ²⁰ Y guí camfri gue da za gui utui ma'ra ya ja'i nú'u 'ñena ya t'ubatsitho hinte yá fađi, ngue'a nú'a ra ley guí pɛ'tsi ja xcá tsuhni ra hoga mfađi ne nú'a majuani. ²¹ Nú'i guí utui ma'ra, ¿hanja hingo guí øt'e nehe nú'a guí udi? Y nú'i guí ma gue hinda mpe 'na, ¿ha gue nu'i hinguí mpe? ²² Nú'i guí ma gue hinguí tsa da ts'inga 'nara medinthati, ¿ha gue nu'i hinguí øt'a njabu? Nú'i guí utsa ya c'oi, pe ¿ha gue hinguí mpe ja yá nija'u? ²³ Nú'i grí 'ñets'i ngue'a guí pɛ'tsua rá ley ra Moise, ¿ha gue hinguí 'betua rá tsa Ajuá ngue'a hinguí øt'a nú'a manga nú'a ra ley'a? ²⁴ Hangue ja ra Maça T'ofu 'nará 'mehni Ajuá bi xipa ya xodyo ne bi 'ñembi: “Ya ja'i nú'u hingyá xodyo ñama'ñu de Ajuá po rá ngue'ahu.”

²⁵ Nubyá nura circuncisio go gue'a ngu 'nara seña nú'a xa thuts'i ja ri ndo'yohu ne go gue'a ra nt'udi de ra cohi nú'a bi gohi Ajuá condu ri dadahu ra Abrá. Nú'a ra seña'a da max'ahu ndunthi 'bu gui 'yøthu nú'a manga ra ley. Pe nu'bu hinguí øthu ngu manga ra ley, nu'bú ra nt'udi de ra cohi ja ra uenda hinga ra nt'udi. ²⁶ Nehe nu'bu nú'u

ya ja'i hingyá xodyo nú'ᵤ to'o hingui pe'tsa nuna seña, nu'bᵤ nú'ᵤ pefi ya hoga 'bēfi ngu nú'ᵤ m̄anga ra ley, nu'bá nehe'ᵤ Ajuá ma da hyandi gue ja ra uenda pe'tsa nú'á ra seña de ra cohi. ²⁷ Ne njabᵤ nú'á to'o hingrá xodyo, ma da 'ñudi gue nu'i grá 'yøt'ats'oqui, ngue'á nu'á desde bi 'm̄ai xa gohi rá ndo'yo ngu bi hyoca Ajuá nsi ra seña pe xa 'yøt'a ya hoga 'bēfi ngu nú'ᵤ m̄anga ra ley, ha nu'i guí pe'tsa ra seña de ra cohi ne guí pe'tsa rá ley Ajuá nt'ofó, pe hinguí øte nura ley'á. ²⁸ Hangué ra xodyo xi majuañi hingo nú'á de rá 'baitho, ne ra seña xi majuañi hingo nú'á hnequi de thi ja rá ndo'yo. ²⁹ Pe nu'á xi majuañi ra xodyo, gue'á nú'á to'o øta Ajuá ja rá coraso, ha nu'á ra seña xi majuañi, gue'á nú'á ja mbo ja rá coraso 'na, nú'á ra seña xa 'yøt'a Ajuá ja rá te 'na, hingue nú'á t'øt'e ja rá ndo'yo ngu xa nt'ofó ja ra ley. Y nú'ᵤ to'o xi majuañi ya xodyo ngue'á øta Ajuá ja yá coraso, go gue'ᵤ ma da 'ñe'tsua yá nsu Ajuá, hingo ya ja'i.

3

¹ Nu'bá, ¿te ma'na ra mfats'i pe'tsa ra xodyo? O ¿te ma mfats'i hañi de ja ra seña de ra cohi?
² Ndunthi ya mfats'i pe'tsa ya xodyo nú'á hingui pe'tsa nú'ᵤ ma'ra ya ja'i. 'Na de nuya mfats'i'ᵤ gue'á gue Ajuá bi umba rá noya'á pa go bi su'ᵤ.
³ 'Ra de gue'ᵤ himbi gamfri nú'á bi ñá'tuabi'ᵤ Ajuá, pe nu'á hingui ne da 'ñena gue Ajuá hinda ma da cumpli nú'á xa ñágui. ⁴ Hanja hina, nu'á ma da cumpli nú'á xa ñágui. Ajuá hinga ma ga ec'uambahᵤ, ma'na xá hño ga beñᵤ gue gatho ya ja'i go ya c'uamba y hingo Ajuá. Ngu m̄anga ja ra Maça T'ofó habᵤ sipa Ajuá njaua ne ena:

Ma da faḍi gue go gue'i guí m̄anga majuani,
y ma gui ntate nú'a ra pa da 'ñec'uamba'i ya ja'i.

⁵ 'Nara ja'i tsa da 'ñena njaua: “Nu'b_u ma ts'oquih_u japi da hnequi tengu rá hoga'm̄ui Ajuá, nu'bú ¿ha gue ra hoga ts'utbi da castigaguih_u?” Njab_u m̄anga nú'ḥ ma'ra ya ja'i, hingo dí m̄angá.

⁶ Hina, nujú hinda za ga beñh_u ngu beñ'ḥ. Ngue'a nu'b_u di njab_u ngu nú'a mañ'ḥ, nu'bú ¿hanja da za da 'yøt'a ra ts'utbi'a co ra ximhai?

⁷ 'Nara ja'i tsa da 'ñena njaua: “Nu'b_u por 'nara nc'uamba ga m̄a ga japi da hnequi rá nsunda Ajuá ngue'a ja ri hnečni gue Ajuá cumpli rá noya, nu'bú ¿ha gue rí 'ñepabi da castigagui?” ⁸ Ne asta da za da 'ñena 'nara ja'i gue 'na da za da 'yøt'a nú'a xá nts'o pa da nja ra hño. 'Ra xa ḡscagui ra nc'uamba y 'bai mañ'ḥ gue guehna dí udi. Nuya ja'i'ḥ rí 'ñepabi da secuabi 'nara castigo.

Gathoguih_u dí tuh_u ya thai

⁹ Hangue ¿te ga beñh_u? ¿Ha gue ga beñh_u gue núj_u dyá xodyoh_u ma'na dí 'b_uh_u xá hño que ma'ra ya ja'i? Hina, hingui tsa; ngue'a ya stá m̄a gue gathoguih_u, ngu ya xodyo ngu nú'ḥ hingyá xodyo, gathoguih_u dí oh_u ja rá 'yε ra ts'oqui. ¹⁰ Hangue ra M̄aca T'ofò engá njaua:

Jo'o ni 'na nú'a hindi tu ya ts'oqui. H̄ah̄a, jo'o ni 'na.

¹¹ Jo'o ni 'nara ja'i nú'a strá nt'axi rá mfeni, ne jo'o ni 'na to'o di honi Ajuá.

¹² Gatho'ḥ ya ts'o'yøde, gatho'ḥ xa nts'oqui.

Ni 'na hingui øt'a xá hño, h̄ah̄a ni 'na.

¹³ Yá ne'ḥ xá nts'o, nja ngu 'nara nt'agui xots'i; ne nz̄antho hate'ḥ.

Nehe xá nts'uni yá ne, nja ngu rá ne ra qu'eñā nú'a hote.

14 Pøni ya ts'one de yá ne, ne ya noya dega cue.

15 Co 'na tui nu'ú da ma hnest'ihí pa da hyo yá miqu'eiui.

16 Haburaza 'yo'ü øt'a ya nhuati ne tsogui ya ügui,

17 y hinxa badi'ü hanja da 'müi'ü te rá 'ñenho.

18 Y nu'ú ni ts'ü hingui tsupabi rá cue Ajuā.

19 Nubyá dí padihü gue nú'a manga ja rá ley ra Moise, mā pa nú'ü to'lo 'bü ja nú'a ra ley'a pa da me'tsa yá tsa y da go'ta yá ne, pa njabü nu'ú ne gatho ma'ra ya ja'i de ra ximhai da dø'ma nú'a ra castigo ma da hñani de Ajuā. 20 Ngue'a ni 'nara ja'i hinxa 'yøt'e gatho nú'a manda ja ra ley. Hangue engā ja ra Maça T'ofō gue Ajuā hinda ma da mā gue ni 'nara ja'i hingui tu ra ts'oqui, masque da 'müi 'ra da 'ñena gue xa 'yøt'a ngu nú'a manga ra ley. Ngue'a nu'araza ra ley xo'tsuabi yá ts'oqui ya ja'i.

Ra mpøhø bí ehe po ra jamfri

21 Pe nubya Ajuā xa 'ñudi 'nara hño pa ra meximhai, y nura hño'a, nú'a hanja grā 'bühü xá hño ja rá thandi'a. Pe nura hño'a hingui pe'tsi te da nu ni co ni 'nara ley, masque ja dí māhmā ja rá ley ra Moise ne ja nú'a bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuā. 22 Nuna dangā hñonā mā gue nu'a tó'lo camfri ra Zidada Jesucristo ya 'büi xá hño ja rá thandi Ajuā. Y nuna hñonā ja pa gatho nuto da gamfri'a, ngue'a gatho ya ja'i mahyεgui, gue dra xodyo gue hindra xodyo. 23 Y gathoguihü dyá 'yøt'ats'oquihü, ne ni 'na de guεjü hingui tsa ga 'yohü xá hño ngu ri ho Ajuā. 24 Pe nu'á xi ra hoja'i, hangue

ma de rá pahase gue ya hinte ma ts'oqui dí tuh_u ngue'a dí camfri_u ra Zidada Jesucristo. Aju_u tsa da ma njab_u ngue'a ra Zidada Jesucristo ya bi gutca ma thai_u. ²⁵ Aju_u bá pehna ra Zidada Jesucristo pa bi du ja ra pont'i ngu 'nara hñ_a'ti, pa bi hñ_aga ma ts'oqui_u po rá maça ji bi mani, pa njab_u nu'a tó'o da gamfri'a ya hinda ma da z_utua rá cue Aju_u. Njab_u bi 'yøt'a Aju_u pa bi 'ñudi rá hoga ts'utbi, masque himi hnequih_{ma} ngue'a po rá maça pasencia hinxqui castiga ya ja'i nuya pa xqui thogui. ²⁶ Ha nubyá, po rá du rá T'_u, Aju_u bi 'ñudi rá hoga ts'utbi, ne nu'á ma gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'_u to'o camfri ra Zidada Jesu.

²⁷ Hangue nubyá hinguí tsa to da 'ñets'i. 'B_u xa za 'na xa me ya hoga 'b_efi ngu nú'_u manga rá ley ra Moise pa xa mpøhøhma_u, nu'bá xa zah_{ma} xa 'ñets'i. Pe nuto ya hinte ma ts'oqui tu ngue'a xa gamfri ra Zidada Jesucristo, nu'á hinguí tsa da 'ñets'i. ²⁸ Ngue'a dí pah_u xá hño gue Aju_u ma gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'a to'o camfri ra Zidada Jesu nsinque te da nu co ya 'b_efi de ra ley.

²⁹ ¿Xi ha gue Aju_u go ra Aju_u nsøctho pa ya xodyo? ¿Ha hingrá Aju_u nehe pa nuya ja'i hingyá xodyo? Haha, go gue'a ra Aju_u nehe pa gue'_u. ³⁰ Ngue'a 'nat'a Aju_u 'b_ui, y nú'á ma gue ya hinte ma ts'oqui tu ya xodyo nú'_u pe'tsa ra seña de ra cohi ja yá ndo'yo nú'b_u camfri ra Zidada Jesucristo. Nehe go guet'a Aju_u ma gue nehe nú'_u hinguí pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo ya hinte tu nú'b_u camfri'_u ra Zidada Jesucristo. ³¹ ¿Ha gue dí puth_u rá ley ra Moise ngue'a dí udih_u ra jamfri de ra Zidada Jesucristo? Hina, hinda za da feni njab_u,

ngue'a nujá ma'na dí umfá rá ts'edi nura ley'a.

4

Ra Abrá himbi mpøhø po nuya hoga 'befi bi 'yøt'e

¹ Xi ra Abrá nú'a ma mædi dadahæ nújæ dyá xodyohæ, ¿te rá 'be da za ga beñhæ 'bæ de gue'a?

² Nu'bæ Ajuá xa mähmä gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu por yá hoga 'befi mi øt'e, nu'bá nu'á xa zahmä xa 'ñets'i. Pe hina, himbi za bi 'ñets'i ja

rá thandi Ajuá. ³ Ngue'a ra Mæca T'ofø engæ njaua:

“Ra Abrá bi gamfri gue mi ma da hñani nú'a bi

ñá'tuabi Ajuá, hangue Ajuá bi mä gue ra Abrá ya

hinte ma ts'oqui mi tu.” ⁴ Nu'bæ 'nara ja'i øt'a 'nara

'befi, nurá thahá da t'umbi hingui t'umtho co ra

hñoja'i; t'umbabi ngue'a xa mpæfi ne thupi. ⁵ Pe

nura ja'i to'o camfri Ajuá ne camfri gue hingue po

yá hoga 'befi da za da mä Ajuá gue ya hinte ma

ts'oqui tu, nura ja'i'a, Ajuá da mä gue ya hinte tu

ngue'a bi gamfri'a. ⁶ Nehe ra Davi xicjæ gue Ajuá

mänga nuna noyaná dega japi. Nu'á ena gue Ajuá

mæ gue 'nara ja'i ya hinte ma ts'oqui tu nsingue

da 'yæ'tua nguenda de yá 'befi. ⁷ Ra Davi bi 'yøfo

njaua:

Njapi ndunthi nú'a to'o xra pumba yá ts'oqui.

⁸ Hahá, njapi ndunthi nú'a hingui mä Ajuá te xa

'yøt'e.

⁹ Xi nuna ra noya dega japi mænga Ajuá, ¿ha gue

mæ pa gatho ya ja'i, o hønse pa nú'æ pe'tsa ra seña de

ra cohi bi gohi Ajuá co ya xodyo? Hina, nu'á mä pa

gatho. Dí pädihæ gue Ajuá bi mä gue ya hinte ma

ts'oqui mi tu ra Abrá ngue'a bi gamfri'a. ¹⁰ ¿Ha gue

ra Abrá mi pe'tsa ra seña ja rá ndo'yo nura ora'a o

hina? Hina, himi pe'tsta nú'a ra seña'a, mi 'butho njab_u. ¹¹ Nura seña de ra cohi bi thu'tsua ja rá ndo'yo pe asta 'mefa; y nura seña'a gue'a ngu 'nara seyo bi hñu'tsuabi Ajuá pa da fadi gue ri muui nú'a xqui mañ'a gue ra Abrá hinte ma ts'oqui mi tu ngue'a bi gamfri. Ajuá bi mā gue ra Abrá ya hinte mi tu ante da thu'tsuabi nura seña, y njab_u ra Abrá bi ndada de gatho nú'u to'o camfri masque nu'ú hinxa mē'tsa nú'a ra seña, pa njab_u nehe'u Ajuá bi mā gue ya hinte tu'u. ¹² Nehe ra Abrá bi ndada de ya ja'i to'o pe'tsa ra seña de ra cohi ne camfri, nú'u to'o hingue hønse pe'tsa ra seña pe nehe tenba rá jamfri ma dadah_u ra Abrá nú'a to'o bi gamfri ante da thu'tsua ra seña.

Nuj_u ga hañh_u ra hñ'a'ti nú'b_u ga camfrih_u

¹³ Ajuá bi ña'tua ra Abrá da umbabi ra ximhai ngu 'nara tsogui pa gue'a ne pa yá ja'i 'mefa de gue'a. Bi ña'tuabi pe hingue ngue'a xqui 'yōta ra ndaxjua ley; nu'á bi ña'tuabi njab_u ngue'a mi camfri ne ya hinte ma ts'oqui mi tu. ¹⁴ 'B_u nú'u to'o ri dena ra ndaxjua ley da gohui nú'a ra tsogui, nu'bú ra jamfri da bōni gue hinte ri muui, ne nú'a ra hñ'a'ti'a ma da njab_utho. ¹⁵ Pe ra ley ri japi da hnequi rá cue Ajuá ngue'a dyá ts'o'yōdeh_u, pe 'b_u di otho 'nara ley, nu'bú çhanja gra ts'o'yōdeh_u?

¹⁶ Hangue nura hñ'a'ti de ra tsogui ja pa nú'u to'o camfri, pa njab_u Ajuá da za da unga ra tsogui po rá hñoja'i. Ma dra t'umbi pa gatho yá ja'i ra Abrá, hingue hønse pa nú'u to'o bi nte ja ra ley nep_u bi gamfri, pe nehe pa nú'u to'o hinxa te ja ra ley ne bi gamfri ngu bi gamfri ra Abrá nú'a to'o go ra dada de gathoguih_u núju dyá gamfrih_u. ¹⁷ Ngu mānga

ja ra Maça T'ofu gue Ajuá bi xipa ra Abrá ne bi 'ñembi: “Stá hux'a'i pa gui ndada de ndunthi ya hnini.” Hangué ja rá thandi Ajuá ra Abrá bi ndada de gathu nú'ḡ to'o camfri. Y nu'á mi camfri gue Ajuá tsa da japi da yopa nte nú'ḡ xa du, y ri manda nú'a hingui 'bũitho, pa gue'a ja ra uenda ya 'bũi.

¹⁸ Ne masque ngu xmá hñei, pe ra Abrá mi camfri gue da zøhø nú'a xqui xipabi Ajuá ne bi sigui bi dø'mi. Hangué njabḡ nu'á bi ndada de ndunthi ya hnini ngu nú'a xqui xipabi Ajuá ne bi 'ñembabi: “Ma da ndunthi ri b̂tsi da 'mũi.” ¹⁹ Ra Abrá xi mi ja rá jamfri gue da me'tsa 'nará t'ḡ. Nu'á himi jamasu ua ya mrá daqu'ei, masque mi ma da got'a 'na nthebe njeya. Nixi himi jamasu gue ra Sara nurá 'behñ'a'a ya mrá daqu'ei nehe ne hinxqui me'tsa ni 'nara b̂tsi. ²⁰ Pe de nú'a xqui hñ'a'tuabi ni ts'ḡ himbi 'bε rá jamfri, nu'á ma'na bi nja rá jamfri, ne bi nsunda Ajuá. ²¹ Ngue'a mi pađi xá hño gue Ajuá mi ja rá ts'edi pa da 'yøt'e ngu nú'a xqui ñ'a'tui. ²² Hangué por gue'a Ajuá bi ma gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, ngue'a ra Abrá bi gamfri'a.

²³ Pe nuya noya nú'ḡ ena gue Ajuá bi ma gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, himbi t'ofu hønse pa ra Abrá; ²⁴ bi t'ofu pa guecaguihḡ nehe, ngue'a Ajuá ma mahyεgui de guecjḡ nújḡ dí camfrihḡ'a. Dí camfrihḡ gue nu'á pε'tsa ra ts'edi pa bi 'yøt'e bi yopa nte ma zi Hmuhḡ ra Jesucristo. ²⁵ Nu'á bri da pa bi du po rá ngue ma ts'oquihḡ, ne bi t'øt'e pa bi yopa nte pa bi t'udi gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhḡ.

Ya hño nú'a pe'tsa ra gamfri ngue'a Ajuá xa ma gue ya hinte ma ts'oqui tu

¹ Nubyá Ajuá xa ma gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhú ngue'a stá camfrihú'a, hangue ya dí 'buhú te rá entho con gue'a por ma Zidadahú ra Jesucristo. ² Nehe ngue'a dá camfrihú ma zi Hmuhú ra Jesucristo, hangue ya stá jonihú co Ajuá ra Dada ne stá tsutuahú rá hñoja'i'a. Y nubyá ya dí 'buhú ja nú'a ra hñoja'i'a, ne dí tømhu co ndunthi ra johya nú'a ra pa ga 'buhú ja rá nsunda Ajuá. ³ Y hingue hønse dí johyahú por gue'a, nehe rí 'ñepi ga johyahú ora dí thohú ya ts'othogui, ngue'a dí padihú gue ya ts'othogui ri jacjú ga zedihú. ⁴ Y nu'bú ga zedihú, ga pønñhú 'radyá hoga gamfrihú, y por guehna ma'na da ndangui ma nthø'matehú. ⁵ Y nuna nthø'matená hinda ma da njabútho nepú ga 'bε ma tsahú, ngue'a ra Māca Ndahi nú'a xa t'acaguihú xa 'ñutcahú xá hño gue Ajuá macaguihú.

⁶ Dí pahú gue Ajuá macaguihú, ngue'a ja nú'a ra pa xqui beni'a, bá pehna ma zi Hmuhú ra Jesucristo pa bi du po rá nguecjú nújú ndyá dadits'oquihú, ngue'a nujú otho ma ts'edihú pa ga mpøhøsehú. ⁷ Xi xá hñei to da ne da du po rá ngue 'nará miqu'eiui nú'a di øthmá xá hño, pe ja ra ora da za 'na da rezga da du po rá ngue 'nara hoja'i. ⁸ Pe Ajuá xa 'ñutcaguihú tengú rá ndangui rá hmáte nú'a pεscahú, ngue'a masque 'nandyá dadits'oquihú, pe bá pehna ma zi Hmuhú ra Jesucristo pa bi du po rá nguecjú. ⁹ Y núbya ya gue nu'á bi du pa bi ñangaguihú co rá māca ji, ne ya hinte ma ts'oqui dí tuhú, nu'bú nubyá go dí tømhu gue nu'á da ñangaguihú de rá cue Ajuá sta 'ñepú.

¹⁰ Nuj_u ndí ncontrah_u co Aju_a, pe nubyá dí má_udih_u con gue'a po rá du rá ma_uca T'_u. Y nú_ubya stá má_udih_u con gue'a, dí pa_udih_u gue ma ga mpø_uhø_u po rá te'a.
¹¹ Pe hingue hønse'a, nehe nuj_u dí johyah_u ndunthi ngue'a dí 'b_uh_u xá hño co Aju_a por nú'a bi 'yøt'e ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ngue'a por nú'a bi 'yøt'e'a ya stá má_udih_u co Aju_a.

Nú'a bi 'yøtcah_u ra Adá y nú'a bi 'yøt'a ra Zidada Jesucristo pa guecj_u

¹² Hangue nu mi y_ut'a ra ts'oqui gatho ja ra meximhai, bi y_ut'i po nú'a bi 'yøt'a 'nara 'ñøhø, y go gue'a numa m_udi dadah_u. Nehe po rá nts'o'yøde'a ra du bi y_ut'i ja gatho ya ja'i, ngue'a xa t'øt'a ra uenda gue gatho bi 'yøt'a ra ts'oqui. ¹³ Hangue ante da thuxa ra ley ya mi ja ra ts'oqui ja ra ximhai, pe nú'_u ya ts'oqui bi t'øt'e himbi thanga nguenda ngue'a hinxqui thusta ra ley, ngue'a hingui tsa da thanga nguenda ya ts'oqui nu hab_u otho ni 'nara ley. ¹⁴ Pe madi njab_u, ra du bi ntate ja ya ja'i desde ra Adá asta ra Moise, masque nú'_u ya ja'i'_u himbi 'yøt'a ngu nú'a ra nts'o'yøde bi 'yøt'a ra Adá. Nura Adá po nú'a bi 'yøt'ase hangue bi nja ra du pa gathoguih_u; njab_u nehe bi 'ñehe ra Zidada Jesucristo bi 'yøt'ase pa bi nja ra te pa nzantho.

¹⁵ Pe nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'a ra Adá hinga ra dangui ngu nú'a ra 'baha bi unga Aju_a dega hñoja'i. Po rá ngue rá ts'oqui 'nadra 'ñøhø bi nja ra du pa gatho, pe Aju_a po rá hñoja'i bá pehna 'nadra 'ñøhø nehe pa da unga ra te pa nzantho ngu 'nara 'baha pa gatho ya ja'i po rá hñoja'i nú'a 'nadra 'ñøhø. Y nura 'ñøhø'a go gue'a ma Zidadah_u ra Jesucristo. ¹⁶ Ra ts'oqui dí tuh_u por nú'a bi

'yøt'a 'nada ra ja'i hinga ra d̄angui ngu nú'a ra 'baha xa t'acj̄. Ajuā bi hñā'mba nguenda de nú'a 'nadra ts'oqui, ne bi 'yε'mba ra du pa gatho ya ja'i; pe 'mεfa Ajuā po rá hñoja'i bi unga nura 'baha'a masque ya ja'i xi xqui 'yøthmā ndunthi ya ts'oqui, pe Ajuā bi mā gue ya hinte ma ts'oqui mi tu. ¹⁷ Ya gue bi nt̄ate ra du po nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, pe nubyá nú'ü to'o xa hñani nú'a ra 'baha xa unda Ajuā po rá hñoja'i y xa hñani nura noya gue nu'ú ya hinte ma ts'oqui tu, nu'ú ma go da ndā'ü ja nú'a ra te xa 'ñep̄ po rá ngue nú'a bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, y nura 'ñøhø'a go gue'a ma zi Hmuh̄ ra Jesucristo.

¹⁸ Hangue por nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuā bi 'yε'mba ra du pa gatho ya ja'i, y nehe por nú'a ra hoga 'bεfi bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuā ena pa gatho ya ja'i gue ya hinte ma ts'oqui tu'ü ne umbabi'ü ra te. ¹⁹ Po 'nara ts'o'yøde gá 'ñøhø, bi japi bi nts'oqui gatho ya meximhai, njab̄ nehe po 'nara hoga'yøde, ndunthi da t'embi gue ya hinte ma ts'oqui tu.

²⁰ Pe 'mεfa bi nja ra ley pa ma'na bi ndunthi ya nts'o'yøde. Y masque xa ndunthi ya nts'o'yøde, ma'na xa nd̄angui rá hñoja'i Ajuā. ²¹ Masque ra ts'oqui xi bi nt̄atehmā ngue'a bi nja ra du, pe ma'na bi nt̄ate rá hñoja'i Ajuā, ngue'a po rá hñoja'i'a nu'á mā gue nuj̄ ya hinte ma ts'oqui dí tuh̄, ne xa 'racaguih̄ ra te pa nz̄antho po ma Zidadah̄ ra Jesucristo.

6

Núj̄ stá 'uegueh̄ de ra ts'oqui rí 'ñepi ga 'buh̄

'nara 'ra'yo te co ra zi Hmu Jesucristo

1 Xibya, ¿te ga mañh_u? ¿Ha gue ga sigui ga øth_u ya ts'oqui pa ma'na da ndangui rá hñoja'i Aju_a pa guecju? 2 ¡Hina! ¡Hinda za ga beñh_u njab_u! Nuju ma'met'o ndí oh_u ja rá 'yε ra ts'oqui, pe nubyá ya stá pøñh_u, ya hindí oh_u ja rá 'yε, ja ra uenda ya stá tuh_u. Nu'bú ¿hanja da za ga sigui ga øth_u ya ts'oqui? 3 ¿Ha gue hinguí padih_u gue núju stá nxisteh_u stá 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ne nura ora dá nxisteh_u ja ra uenda dá tuh_u con gue'a? 4 Nehe nú'a ra ora dá nxisteh_u, ja ra uenda dá nt'aguih_u ngu bi nt'agui'a ngu 'ñena stí tuh_u nehe, pa ngu bi yopa nte'a de ja ra du po rá maca ts'edi Aju_a rá Dada, njab_u necaguih_u stá yopa nte_u ma'ra'yo pa ga 'buh_u 'nara 'ra'yo 'm_ui.

5 Ngue'a nu'b_u stá 'nathoh_u con gue'a ngue'a ja ra uenda stá tuh_u ngu bi du'a, nu'bú ma ga 'buh_u 'nara 'ra'yo 'm_ui ngu gra 'm_ua, ngue'a ja ra uenda dá yopa nte_u ngu bi yopa nte'a de ja ra du. 6 Dí padih_u gue ma ndaxjua 'm_ui bi mpont'i mahyεgui con gue'a, pa gue numa ndaxjua 'm_ui nú'a mi pεpa ra ts'oqui, ngu ya xra huati pa ya hinga 'mεgoh_u de ra ts'oqui. 7 Ngue'a nu'a tó'o ya xa du, ya hingui o ja rá 'yε ra ts'oqui. 8 'B_u stá tuh_u mahyεgui co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, dí camfrih_u gue ga 'buh_u con gue'a. 9 Ngue'a dí pah_u gue ma zi Hmuh_u to'o bi yopa nte de ja ya du, ya hingui pε'tsi te da yopa du'a, ne ra du hinda ma da yopa ntate de gue'a. 10 Ngue'a nu mi du'a, bi du 'na'quitho pa bi gutca gatho ma ts'oquih_u, y ya hingui pε'tsi te da nu co ra ts'oqui. Y nubyá nu'á bi yopa nte y 'b_ui pa rá nsunda Aju_a. 11 Njab_u

necj_u ga øth_u ra uenda gue ya stá tuh_u ne ya hindí pɛ'tsh_u te ga nuh_u co ra ts'oqui, ne ya dí 'b_uh_u pa rá nsunda Aju_a ngue'a dí 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo.

¹² Hangue ya oxqui hoph_u ra ts'oqui da sigui da manda ja ri ndo'yoh_u nú'a ma da du. Oxqui hoph_u da ja'ah_u gui 'yøth_u nú'a go da ne ri ndo'yoh_u.

¹³ Oxqui sigui gui pɛph_u ra ts'oqui nú'a ja'ah_u gui 'yøth_u nú'a hingui ho. Nu'a gui 'yøth_u, daph_u ri teh_u ja rá 'yɛ Aju_a pa gui 'yø'tuah_u rá paha'a, ngue'a nu'ah_u ja ra uenda ya xcá tuh_u de ra ts'oqui ne xcá yopa nteh_u ma'ra'yo. Hangue daph_u ri ndo'yoh_u ne ri ts'ɛdih_u Aju_a pa gui pɛph_u rá 'bɛfi'a.

¹⁴ Ngue'a nura ts'oqui ya hinda ma da nda de guecj_u, ngue'a ya hindí 'b_uh_u ja rá hmanda ra ndaxjua ley, nubyá dí 'b_uh_u ja rá hñoja'i Aju_a.

Núj_u ndí oh_u ja rá 'yɛ ra ts'oqui, ¿pa te ga yopa penj_uni?

¹⁵ Nde'b_u, ¿ha gue ga øth_u ya ts'oqui ngue'a dí 'b_uh_u ja rá hñoja'i Aju_a ne ya hindí 'b_uh_u ja rá hmanda ra ndaxjua ley? ¡Hina! ¡Hinda za ga beñh_u njab_u! ¹⁶ Dí padih_u gue dyá 'bɛgoh_u de nú'a to'o dí øteh_u. Nu'b_u guí øteh_u ra ts'oqui go rá 'bɛgo'ih_u'a ne go gue'a da ja'ah_u gui 'mɛdih_u. Ha nu'b_u guí øth_u Aju_a go rá 'bɛgo'ih_u'a y nu'a da 'yøt'e pa gui 'b_uh_u xá hño ja rá thandi'a. ¹⁷ Pe jamadi Aju_a gue masque gá 'mɛgoh_u de ra ts'oqui, pe nubyá ya xcá ndah_u pa gui 'yøteh_u con gatho ri m_uih_u ra nt'utuute xa t'u't'ah_u. ¹⁸ Aju_a bi zin'ah_u de rá 'yɛ ra ts'oqui nú'a nguí pɛph_u, pa go gui pɛph_u'a ne gui 'yøth_u xá hño ngu ri ho'a. ¹⁹ Núna dí xi'ah_u, dí hɛc'ah_u ngu ya 'bɛgo pa da zo ri mfenih_u. Njab_u

ngu xcá ndah_u pa gá 'mεgoh_u ja ra ts'oqui ne nguí nts'o'yødeh_u, njab_utho nehe ndah_u ja rá 'yε Aju_u pa gui 'yøth_u nú'a xá hño, ne gui 'b_uh_u xá nt'axi.

²⁰ Nguetho nú'b_u nguí 'mεgoh_u ja ra ts'oqui, himi tsa gui 'yøth_u nú'a xá hño. ²¹ ¿Te ma thaha gá hañh_u de nú'u ya t'øt'e xmá nts'o nguí øth_u? Ha nubyá grí ntsah_u de gue'u. Ngue'a nú'a ra thaha ri uni nú'u ya t'øt'e xá nts'o, go gue'a ra du. ²² Pe nubyá ya hingyá 'bεgoh_u de ra ts'oqui, ya gyá 'bεgoh_u de Aju_u, hangue ya xcá hañh_u 'nara danga thaha, y nura thaha'a go gue'a gui 'b_uh_u xá nt'axi y rá ngats'i 'nara te pa nzantho. ²³ Nguetho nurá njut'i ra ts'oqui go gue'a ra du, pe nurá 'baha Aju_u go gue'a 'nara te pa nzantho nú'a da 'racj_u ngue'a drí 'nathoh_u co ma Zidadah_u ra Jesucristo.

7

Dí 'b_uh_u co ra Zidada, hingue dí 'b_uh_u ja ra ndaxjua ley

¹ Zi cuh_u, nu'ah_u guí padih_u ya ley, gue mientras ra ja'i te, pe'tsi da 'yøt'e ngu m_unga ra ley, pe 'b_u da du, ya hina. ² Nja ngu 'nara 'bεhña ra medinthati, mientras te rá dame pe'tsi da 'yøt'e nú'a m_unga ra ley dega nthati, pe nu'b_u ya xa du rá dame, nura 'bεhña'a ya hingui 'b_ui ja nura ley'a. ³ Pe nu'b_u te rá dame, ne da mεui ma'na ra 'ñøhø, nura 'bεhña'a da thu'mbabi ra zinga medinthati; pe nu'b_u xa du rá dame, nura 'bεhña'a ya hingui 'b_ui ja nura ley'a, ne hinda ma da thu'mbabi ra zinga medinthati masque da nthatui ma'na ra 'ñøhø.

⁴ Njab_u necaguih_u ndí 'b_uh_uhm_u ja rá hmanda ra ndaxjua ley. Pe nubyá ja ra uenda stá tuh_u

mahyεgui co ra Zidada Jesucristo nu mi du'a, ne ya hindí 'buh_u ja nura ley'a. Dá njah_u ngu nú'a ra 'beñã bi du rá dame ne bi nthatui ma'na, ngue'a nuj_u ya hindí 'buh_u ja ra ndaxjua ley, ngue'a ya dá 'nathoh_u co ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi yopa nte de ra du. Y stá njah_u pa da za ga øth_u ya hoga 'befi pa rá nsunda Ajuã. ⁵ Ngue'a nú'b_u ndí 'buh_u ja ma ndaxjua 'muh_u xá nts'o, nura ley ma'na bi nupca ma mfenih_u pa dá øth_u nú'ç ya ts'onc'at'i ndí pε'tsh_u, y nu'ú mri mpefi ja gatho ma ndo'yoh_u pa dá øth_u ya ts'oqui ne pa xa zixcah_u ja ra du. ⁶ Pe nubyá ja ra uenda stá tuh_u de ja ra ndaxjua ley, ngue'a ya hindí 'buh_u ja rá hmanda nú'a ra ley'a. Ya hindí oh_u ja rá 'yε ra ley, hangue nubyá da za ga pεph_u Ajuã co 'nara 'ra'yo mfeni nú'a bi 'racj_u ra Maça Nda_uhi, ne hingue ngu ma'met'o nú'b_u ndí 'buh_u ja rá hmanda ra ndaxjua ley ne ndí pεph_u ngu nú'a xqui t'ofu.

Ra ts'oqui nú'a dí hah_u

⁷ ¿Te ga beñh_ubya? ¿Ha gue ra ndaxjua ley tu ra thai de ra ts'oqui? ¡Hina! ¡Hinda za! Ngue'a go gue'a bi 'ñutcagui te rá 'be'a ya ts'oqui. Ngue'a hinduí pa_udi hma_uhã ua ra ts'oqui pa dra hyøcua nú'a te pε'tsi ma'na. Dá pa_udi asta nu mi 'ñengagui ra ley: “Oxqui hyøca nú'a hinga ri meti.” ⁸ Pe nu ndá øde nura hmanda'a, nuya ts'onc'at'i bi mpefi ja ma ndo'yo pa dá hyøque ndunthi ya t'øt'e, y njab_u dá tu ra ts'oqui ngue'a hindá øt'e ngu nú'a mangua ra ley, ngue'a nsi ra ley hingui tsa to da du ra ts'oqui. ⁹ Ma'met'o hinduí pa_uhma_u ra ley, y ndí beni gue nduí 'bui xá hño ja rá thandi Ajuã. Pe nu ndá pa_udi ra ley, gue'b_u dá pa_udi tengu rá ndangui ra thai

ndí tu, ha nura ts'oqui ma'na bi nja rá ts'edi pa bi cacagui ga pɛpi. ¹⁰ Njabu ra ley nú'a ña'tui ra te pa nzantho pa to'o da cumplibi, bi 'ñutcagui gue ya dí nehi ra 'ñu pa ja ra du. ¹¹ Ngue'a ra ts'oqui mi cacagui ga øt'a nú'a mi haghama ra ley pa hinga øt'e, hangue ra ley bi condenagui ga tu po rá ngue ra ts'oqui.

¹² Hangue ra maça ley xá nt'axi y nú'a ri manda'a go gue'a xá nt'axi ne xá hño y øt'a ra hoga ts'utbi. ¹³ Nu'bá, ¿ha gue nú'a ra hoga ley go gue'a bi 'yøtca 'nara 'ñu pa xa zixca ja ra du? ¡Hina! ¡Hinga beñhu njabu! Ngue'a nuya ts'oqui stá øt'e go gue'u bi 'yøtcagui nura 'ñu pa xa zixcama ja ra du. Y njabu xa fadi que nura ts'oqui xi ra cate, ngue'a por nú'a ra hoga ley, ra ts'oqui bi jaqui dá 'mɛdihma. Hangue po ra ley bi hnequi gue ra ts'oqui nts'edi xá nts'o.

¹⁴ Dí padihu gue ra ley bá ehe de mahets'i. Pe nugui drá ja'i dega ximhai, ne dí o ja rá 'yɛ ra ts'oqui, hangue otho ma ts'edi pa ga øt'a ngu nú'a ri manda ra ley. ¹⁵ Nugui hindí padi nú'a dí pɛfi, ngue'a hingo xi ma paha nú'a dí pɛfi, pe nú'u ya 'bɛfi dí ɛtsa xcá thamfri ya dá øt'e. ¹⁶ Y nu'bu dí øt'e nú'a hingu ho ne hingo ma pahaga, nu'bá numa pahaga ri nthɛ ngu manga ra ley, ngue'a ra ley ma gue hinxá hño nú'a dá øt'e, hangue dí handi gue ra ley xá hño. ¹⁷ Hangue njabu hingo de guecsɛ dí pɛfi nuya t'øt'e. Nuya ts'onc'at'i dí pɛ'tsi ja ma ndo'yo, go gue'u ri jaqui dí øt'a njabu. ¹⁸ Y nugui dí padi gue hinte ma t'øt'e xá hño dí øt'e ja ma ndaxjua 'mɛi, ngue'a ga nehma ga øt'e nú'a xá hño pe hingu tsa ga øt'e. ¹⁹ Nguetho nura hño dí ne ga øt'e, hindí

øt'e, pe nú'a xá nts'o ne nú'a hingo ma paha pa ga øt'e, nu'á go gue'a dí øt'e. ²⁰ Pe nu'bu nugui ga øt'e nú'a hingo dí ne, nu'bu ha, hingo dí pefi nura 'bɛfi'a, nuya ts'onc'at'i dí pe'tsa ja ma ndo'yo go gue'u ri jaqui dí øt'a njabu.

²¹ Hangue dí padi gue nzantho ri nda 'nara ts'edi ja ma ndo'yo, y ri mpefi njaua: 'bu dí ne ga øt'a nú'a xá hño, hingui tsa ngue'a nzantho go dí øt'a nú'a hingui ho. ²² Ngue'a nugui de ja ma mfeni dí ho rá ley Ajuá, ²³ pe ja 'nara ts'edi ma'na'ño nú'a ri nda ja ma ndo'yo. Nura ts'edi'a ri ntuncui ma paha, ne nzantho jaqui ga øt'a ya ts'oqui pa ma'na rí datc'agui'a.

²⁴ ¡Huecategui! Xibya, ¿to da ñangagui de nuna ts'edi ri nda ja ma ndo'yo nú'a tsixcagui pa ja ra du? ²⁵ Jamadi Ajuá gue ya bi ñangagui'a po ra Zidada Jesucristo. Guehna nú'a dí ma: nugui de ma paha dí ne ga pɛpabi rá ley Ajuá, pe rá ts'edi ra ts'oqui ri nda ja ma ndo'yo.

8

Ra te nú'a ja po rá ts'edi ra Maça Ndahi

¹ Nubyá, Ajuá ya hinda ma da condenaguihu ni 'na de guecju núju drí 'nathohu co ra Zidada Jesucristo ne dí 'yohu ngu nú'a utcahu ra Maça Ndahi, y ya hindí ø'tuahú rá paha ma ndo'yohu. ² Ngue'a Ajuá xa ñangaguihu de rá ts'edi ra ts'oqui nú'a mi tsixcahu ja ra du, y nubyá ra Maça Ndahi go gue'a ri mandaguihu ne tsixcahu ja ra 'ra'yo te ngue'a drí 'nathohu co ra Zidada Jesucristo. ³ Ra ndaxjua ley mi xicju ndunthi ya 'bɛfi pa stá øthu hmaha, pe himbi za bi maxcahu pa stá øthu ngue'a

ndí ø'tuah_u rá paha ma ndo'yoh_u. Pe Ajuá ha, xa maxcah_u ngue'a bá pɛhna rá T'_u, bi ñe bi nja'i ngu nú_{ju} dyá 'yøt'ats'oquih_u pa bi za bi unga rá maça ndo'yo po ma ts'oquih_u, y njab_u Ajuá bi hñacua rá ts'edi ra ts'oqui pa hinda sigui da nda ja ma ndo'yoh_u. ⁴ Ajuá bi 'yøt'a njab_u pa da za ga øth_u ya hoga 'bɛfi ngu ri manda ra ndaxjua ley, ngue'a nubyá go dí øth_u ngu nú'a rá paha ra Maça Ndahi, y ya hindí øth_u nú'a go rá paha ma ndo'yoh_u.

⁵ Ne dí paðih_u nu'a tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, hønse oda rá mfeni nú'a go da ne rá ndo'yo, pe nu'a tó'o ø'tua rá paha ra Maça Ndahi, nu'á ha, oda rá mfeni hanja da 'yø'tua nú'a ri ho ra Maça Ndahi. ⁶ Nguetho nu'a tó'o hønse oda rá mfeni ra ndaxjua 'm_{ui} go gue'a ma da 'mɛdi. Pe nuto oda rá mfeni da 'yøt'e ngu nú'a ri ho ra Maça Ndahi, nu'á pe'tsa ra te nzantho ne 'b_{ui} te rá ñenthó. ⁷ Nguetho nu'a tó'o oda rá mfeni ra ndaxjua 'm_{ui}, go gue'a ri ncontraui Ajuá, nguetho hingui øte rá ley Ajuá ha nixi hinda za da 'yøt'e. ⁸ Nu'a tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, hingui tsa da 'yøt'e ngu nú'a ri ho Ajuá.

⁹ Pe nu'ah_u ya xcá tsohab_u nuri ndaxjua 'm_{ui}h_u, ne ya hinguí ø'tuah_u rá paha ri ndo'yoh_u. Nubyá guí ø'tuah_u rá paha ra Maça Ndahi ngue'a nu'á 'b_{ui} ja ri corasoh_u. Y nu'a tó'o hingui pe'tsa ra Maça Ndahi nú'a bá pɛhna ra Zidada Jesucristo, nura ja'i'a hingo rá mɛti ra Zidada Jesucristo. ¹⁰ Pe 'b_u ra Zidada Jesucristo 'b_{ui} ja ri corasoh_u, masque ri ndo'yoh_u xa t'ɛ'mbi da du po rá ngue ra ts'oqui, pe nuri ndahih_u ma da 'm_{ui} pa nzantho ngue'a ya hinte ma ts'oqui guí tuh_u. ¹¹ Ajuá to'o bi japi bi yopa nte ra Zidada Jesucristo, go gue'a ma da

japi da yopa nte ri ndo'yoh_u nehe ngue'a ra Maça Ndahi 'bui ja ri corasoh_u. Nú'a ri ndo'yoh_u xa du, Ajuá ma da japi da yopa nte po ra Maça Ndahi nú'a 'bui ja ri corasoh_u.

¹² Hangue ringue'a zi cuh_u, hinga mahyoni ga ø'tuabih_u rá paha ma ndo'yoh_u ngue'a ya hindí 'buh_u ja rá hmanda'a. ¹³ 'B_u go gui ø'tuah_u rá paha ri ndo'yoh_u, nu'bú ma gui tuh_u. Pe nu'b_u co rá ts'edi ra Maça Ndahi gui hñacj_u ya ts'ot'øt'e de ri ndo'yoh_u, nu'bú hingui ma gui tuh_u.

¹⁴ Nguetho gatho nú'a to'o øt'e ngu nú'a utuabi ra Maça Ndahi, go gue'a yá bātsi Ajuá. ¹⁵ Nura Maça Ndahi bi t'acj_u pa ya hinga 'mεgoh_u ja ra ts'oqui, hangue njab_u ya hinga yopa ntsuh_u. Nura Maça Ndahi bi t'acj_u go gue'a bi 'yøt'e pa dyá bāsiguih_u Ajuá. Hangue po rá ts'edi ra Maça Ndahi dí emf_u Ajuá: “¡Ma hmaça Dada'ihé!” ¹⁶ Nguetho ra Maça Ndahi gue'a damajuani ja ma ndahih_u gue yá bāsiguih_u Ajuá. ¹⁷ Y dí pah_u gue nuya bātsi gatho nú'a te pε'tsa yá dada go yá mεti nehe. Hangue necj_u nehe ma mεtih_u nú'a te pε'tsa Ajuá, y mahyεgui co ra Zidada Jesucristo ma ga hañh_u nú'a ma da 'racj_u Ajuá ngu 'nara tsogui, pe mahyoni ga tseth_u ya thogui ngu bi zeta ra Zidada Jesu, pa nehe da za ga 'buh_u ja rá nsunda con gue'a.

¹⁸ Dí padi gue nuya ts'othogui dí thoh_u nuya pabya ni ts'u ri nhyεcuauí rá ndangui de nú'a ra nsunda ma ga hanth_u 'mεfa. ¹⁹ Gatho nú'a xa hyoca Ajuá, ja ra uenda ngu tøbgah_u co ndunthi ra johya nu xcrá hnequih_u ja rá nsunda Ajuá núj_u yá bāsiguih_u a. ²⁰ Gatho nú'a te xa hyoca Ajuá xmá hñohmā pe 'mεfa bi ts'oqui. Pe hingo de yá

pahasεhε'u, go rá paha Ajuá pa bi njabu, pe nu'á bi 'yε'mbi gue da yopa hogui 'mεfa. ²¹ Y nura pa'a ma da uadi yá nzabi de gatho nú'a te xa hyoca Ajuá, ngue'a ma da yopa hogui ma'ra'yo. Hangué gatho nuya t'øt'e ja, ya hinda ma da 'yo ja rá 'yε ra ts'oqui nu sta zixcaguih_u Ajuá de nuna ra ts'oximhai pa grá 'b_uh_u ja rá nsunda nú_u yá b_uatsiguih_u'a. ²² Dí p_uh_u gue gatho nú'a bi hyoca Ajuá, astabya ri sufri ngu ri sufri 'nara 'bεhñá ma da 'm_u rá zi b_uatsi, pe nu sta thogui yá ugui'a, ma da haxamahai. ²³ Y hingue hønse nú'u ya t'øt'e bi hyoca Ajuá, nec_u nehe drí tsah_u ya ugui, ne dí gá'tsih_u, pe Ajuá xa 'rac_u ra M_uca Ndahi ngu 'nara seña de ra johya ma ga pε'tsh_u, hangué dí tø'mh_u gue nu xcrá 'b_uh_u ja rá nsunda Ajuá ma da 'ñudiguih_u gue yá b_uatsiguih_u'a co ma ndo'yoh_u strá nsunda nsi ra nzabi ni ra ugui. ²⁴ Nu ndá mpøhøh_u bi t'ac_u ra nthø'mate gue ma ga 'b_uh_u hab_u xá nsunda. Pe nu'b_u ya dí hanth_u nú'a xa sic_u ga tø'mh_u, nu'bú ya hinga mahyoni ga ndø'mh_u ngue'a ya dí hanth_u. ²⁵ Pe nu'b_u dí tø'mh_u nú'a hindí handathoh_u, nu'bú pε'tsi te ga tø'mh_u asta hinga hanth_u.

²⁶ Nehe ra M_uca Ndahi 'b_ui pa da maxcah_u, ngue'a de guecsεguih_u otho ma ts'εdih_u pa ga tsεth_u. Ngue'a nujá hindí p_uh_u te ga aph_u Ajuá nixi hanja ga ñah_u con gue'a. Pe ra M_uca Ndahi ri jac_u ga ngá'tsih_u masque hinda za ga mañh_u te ga mañh_u, nu'bú ra M_uca Ndahi ri bantebi Ajuá por guec_u. ²⁷ Y Ajuá nú'a patca ma mfenih_u, p_udi nú'a adi ra M_uca Ndahi ngue'a adi ngu nú'a rá ma_uca paha Ajuá y ri bantebi Ajuá pa yá gamfri'a.

Ma ga ntateh_u co rá mfats'i Ajuá

²⁸ Núj_u xa zoncaguih_u Ajuá ngu nú'a xqui beni maya'b_u, ne dí mađih_u'a, dí pađih_u gue nu'á ri supca ma teh_u pa gatho nú'a da 'ñepcaguih_u go pa ma hñoh_u. ²⁹ Ngue'a Ajuá ya mi pačaguih_u desde ra m_uđi, hangue nu'á bi huancah_u ne bi hñuxcah_u pa ga 'b_uh_u ngu gra 'm_u rá T'_u, pa njab_u nura T'_u'a dra cu mada de gathoguih_u dyá cuh_u. ³⁰ Nujá bi hñuxcah_u Ajuá pa ga 'b_uh_u ngu gra 'm_u rá T'_u, y hingue h_uñse'a, nehe bi zocj_u pa dá camfrih_u'a. Y hingue h_uñse'a, nehe bi xicj_u gue ya hinte ma ts'oqui dí tuh_u. Y hingue h_uñse'a, nehe ma da zixcaguih_u ja rá nsunda.

³¹ Nubyá, ya dí pah_u gue Ajuá 'b_ui con guecj_u, nu'b_u ¿hanja da za to da dačaguih_u? Hinda za. ³² Ajuá bi unga rá 'ra T'_u pa bi du po rá nguecj_u. Nu'b_u ¿ha gue hinda 'racj_u nehe mahyεgui con gue'a gatho ma'ra te dí hoñh_u? ³³ ¿To'o da za da mambgah_u núj_u yá hmadiguih_u Ajuá? Jo'o, ngue'a Ajuá go guesε'a xa ma gue ya hinte dí tuh_u. ³⁴ ¿To'o tsa da condenaguih_u? Jo'o, ngue'a ra Zidada Jesucristo go gue'a bi du por guecj_u, y 'mεfa bi yopa nte, y nubya bí 'b_ui ja rá nsu ja rá 'ñei Ajuá, y ja guehni brí bantebi Ajuá por guecj_u. ³⁵ ¿Nda'a gue'a tsa da 'uegaguih_u de rá hmäte ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue ya ts'othogui, o ya dum_ui, o ya njute, o ra thuhu, o ra 'ñáhe, o ra ntsu, o ra du? Hina, ni 'na. ³⁶ Ngu mąga ra Mąca T'ofu hab_u ena njaua:

Nuje stá camfri'ihe, hangue nzantho t'εbgaguihe
da thoje

ngu 'nara zi deti ho ra hyomgø.

³⁷ Pe de gatho nú'a dí thoh_u, xi dí tateh_u po nú'a to'o ri maçaguih_u. ³⁸ Hangué dí pah_u gue jo'o ni 'na to'o da za da 'uegaguih_u de rá hmäte Ajuá, nixi nú'b_u ga tuh_u, nixi nú'bya dí teh_u, nixi ya εnxε, nixi ya ndá gá εnxε, nixi nú'a jabya mapaya, nixi nú'a ma da nja 'mεfa, ³⁹ nixi nú'a ja mañá de mahets'i, nixi nú'a ja ri ga'ti de ra ximhai; ni 'na de nú'u xa hyoca Ajuá, hinda za da 'uegaguih_u de rá hmäte'a nú'a pεscah_u ngue'a dí 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo.

9

Ajuá xa huahna ya me Israel

¹ Nugui, nú'a dí ma, dí mąnga majuani ngu rí 'ñepcagui ngue'a dí camfri ra Zidada Jesucristo. Hangué nú'a ma ga ma hingrá nc'uamba. Nu ja ma mfeni dí pađi xá hño gue dí mąnga majuani ngue'a go ra Maça Nđahi xicagui gue nú'a dí ma gue'a majuani. ² Xi 'raca 'nara ntsø'mi y nzantho zonga ma mfeni. ³ Nugui, ga nehma gue masque go ga 'mεdiga de rá thandi ra Zidada Jesucristo, qué pa da mpøhø ma'ra ma mixodyo'be nú'u hinxa gamfritho ra Zidada Jesucristo. ⁴ Nú'ú go gue'u ya me Israel. Ajuá bi hñuts'i'u pa dyá batsi'a, ne mi utuabi'u rá maça nsunda'a ja rá ndanija'u, ne bi gohui'u 'raya cohi. Nehe bi umbabi'u ra maça ley, ne bi 'ñutui hanja da xøcambeni'a ja rá nija'u. Nehe Ajuá bi ñá'tuabi'u ya hñá'ti. ⁵ Nuyá xita'u go gue'u ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo ne yá t'u, y ja nuya ja'i'u ja bi 'ñe bi nja'ini ra Cristo nú'a bá pεhna Ajuá pa da nda, y nu'á go guesε'a Ajuá, y go gue'a rá mεti

gatho nú'a te ja ne 'bui. Drá nsunda'a pa nzantho. Njabu gue'a.

⁶ Pe hiní 'ñepi ga beñhu gue Ajuá hinxa cumpli rá noya co ra hnini Israel, ngue'a Ajuá xqui ña'tuabi da japi nura hnini'a, pe hingue gatho ya me Israel go gue'u rá hnini Ajuá. ⁷ Masque bi 'múi ndunthi yá 'beto yá mbong'beto ra Abrá, pe hingue gatho'u t'ot'a ra uenda gue yá bātsi majuañi, hõnse nú'u yá bātsi ra Isaac. Ngue'a ja ra Maça T'ofu ena gue Ajuá bi xipabi ra Abrá njaua: “Go dri 'beto yá bātsi ra Isaac.” ⁸ Nubyá ne da 'ñena gue hingo gatho nuya bātsi de rá ji ra Abrá go gue'u yá bātsi Ajuá, pe hõnse nú'u bi 'múi dega hña'ti ngu bi 'múi ra Isaac. ⁹ Guehna ra hña'ti bi ña'tuabi ra Abrá, bi 'ñembabi Ajuá: “Rijeya ngubya, ma ga yopa ehe ga c'a'ts'a'i, ha nura Sara ma da me'tsa 'nará t'u.”

¹⁰ Y hingue hõnse ra Isaac bi huahna Ajuá, nehe ra Rebeca bi 'mú yoho yá t'u de 'nadra dada, go gue'a ndu ma xitahu ra Isaac, y de nú'u yoho ya t'u'u, 'natho bi huahna Ajuá nehe. ¹¹ Y nú'bu hinxqui 'múitho nú'u ya t'u ne hinte xqui 'yot'atho nú'a xá hño o nú'a hinxá hño, Ajuá ya xqui huahna 'na de gue'u, pa njabu da hnequi xá hño gue nu'a huahna ya ja'i hingue po yá 'befi'u pe po nú'a xa beni'a, ngue'a nu'a zohni nú'a to'o go da ne'a. ¹² Hangue ante da 'múi nú'u yoho ya t'u'u, Ajuá ya xqui 'ñembabi yá nana njaua: “Nura cu mada ma da mepi nú'a mbātsi.” ¹³ Y ja ma'na ra xeni de ra Maça T'ofu ma mahyegui habu Ajuá ena njaua: “Dá mađi ra Cobo ha nura Esaú dá utsa.”

¹⁴ Nu'bu ¿xi te ga mañhubya? ¿Ha gue ga eñhu gue Ajuá hingui ot'a ra ts'utbi xá hño? Hina, hinga beñhu njabu. ¹⁵ Ngue'a go gues'e'a pe'tsa ra

nsɛqui, hangue bi 'ñemba ra Moise njaua: “Nugui dí huequi nú'a go ga ne ga huequi.” ¹⁶ Hangue dí pahꞰ gue 'nara ja'i hingui tsɛtua rá hmɛte AjuꞰ ngue'a go da nesɛ ra ja'i, nixi ngue'a da 'yɔt'asɛ ra ts'ɛdi. Hina, go AjuꞰ beni sɛɛ to'o gue'a ma da huequi'a. ¹⁷ Nehe ja ra Maca T'ofɔ xa t'ofɔ gue AjuꞰ bi xipabi ra Faraó nú'a mrá nda Egipto, y bi 'ñena njaua: “Stá hux'a'i pa gui nda, ngue'a dí ne da hneca ma ts'ɛdi ja gue'i pa da fadi to'ogui ne tengu ma ts'ɛdi ja gatho ra ximhai.” ¹⁸ Hangue ringue'a dí pahꞰ gue AjuꞰ ri huequi nú'a go da ne'a y ri japi da necio nú'a go da ne'a.

¹⁹ Nu'bú, da ne 'nara ja'i da 'ñengui: “Nu'bú ¿hanja AjuꞰ ri condena ya ja'i? ¿To'o gue'a xa c'a'tsuabi nú'a rá paha'a?” ²⁰ Pe nugui ga thatuabi'a ne ga embi: “¿To'o'igue pa guí nø'tua AjuꞰ? 'Nandi gue ra ts'e dega dohmi ma da nø'tuabi nú'a to'o bi hyoqui ne da 'ñembi: ‘¿Pa te xcá hogagui njaua?’ ²¹ Nura hyocatraste tsa da hyoca nú'a go da ne. Nu'á ha ra ts'ɛdi pa da hyoca de 'nadra bøhai 'nara ts'e dega nsu y nu ma'na pa ra 'bɛfi hingue dega nsu.”

²² NjabꞰ nehe AjuꞰ masque mi ne xa 'ñudi gue ja rá ts'ɛdi'a ne nu'á ri castiga ya ts'o'mɛi gá ja'i, pe nu'á desde maya'bꞰ xa mɛ'tsuabi ndunthi ra pasencia ya ts'o'mɛi gá ja'i, pe 'mɛfa ma da castiga'Ʞ ngu xa beni y ngu nú'a rí 'ñepabi'Ʞ. ²³ Nu'á bi 'yɔt'a njabꞰ pa bi 'ñudi tengu rá ndangui rá nsunda ja guecꞰ, ngue'a xi xa mɛscaguihꞰ ra nthecate núju to'o xa beni desde maya'bꞰ ma ga 'bꞰhꞰ 'nadbꞰ ja rá nsunda'a. ²⁴ Nu'á xa zoncahꞰ pa ga 'bꞰhꞰ con gue'a, masque dyá xodyohꞰ o hindyá

xodyoh_u. ²⁵ Ra badi Osea bi 'yofo de guehna ja ra Maça T'ofogue Aju_a bi 'ñena njaua:

Ma ga hu'mbabi gue ma hnini nú'_u hingue ma hninihma_a,

y nú'_u hinduí ma_dihma_a, go gue'_u ma ga ma_di.

²⁶ Nu hab_u bi t'embabi ya ja'_i njaua: “Nu'ah_u hingo ma hninih_u”,

nuni ja guehni ma da thu'mbabi gue go gue'_u yá t'_u Aju_a nú'_a te.

²⁷ Nehe ra badi Isaía bi ma de ra hnini Israel, y bi 'ñena: “Masque ya me Israel da ndunthi ngu rá ndunthi ra 'bomu ja ra ñanga ndehe, pe hus-thoho to'o ma da mpøhø de gue'_u. ²⁸ Ngue'_a Aju_a masectho da huata ndunthi de gue'_u ngu nú'_a xqui 'yε'mbi asta hinda gohi 'na zi t_uitho.” ²⁹ Nehe go guet'_a ra Isaía bi 'yofo 'met'o ja ma'na ra xeni de rá t'ofog_a, ne bi 'ñena:

'B_u Aju_a nú'_a ri nd_a de ya mundo εnxε mahets'i hinxa huegaguih_u ne hinxa zogaguih_u hmaha_a 'raya ja'_i,

nu'bú stá njah_u ngu bi nja ra hnini Sodoma ne Gomorra nú'_u bi nhuati gatho.

Ya me Israel ne ra maça hoga t'øde

³⁰ Nu'bú dí pahabya gue ya ja'_i hinyá me Israel nú'_u himbi 'yøt'a ra ts'edi pa da 'm_ui xá hño co Aju_a, go gue'_u ya 'b_ui xá hño con gue'_a, ngue'_a ya xa gamfri bi rá noya'_a. ³¹ Pe nuya me Israel mi øt'a ra ts'edi pa da 'yøt'a nú'_a m_anga ra ndaxjua ley pa xa 'mahma_a xá hño co Aju_a, pe nu'ú himbi za bi 'm_ui xá hño con gue'_a. ³² ¿Hanja himbi za bi 'm_ui xá hño? Himbi za ngue'_a mi honi da 'm_ui xá hño co Aju_a h_ønda po ya 'b_efi nú'_a m_anga ra ley pe hingue

po ra jamfri de ra Zidada Jesucristo. Hangue nu'ú bi hñaxa 'nara mfe'tse ja nú'a xa t'embabi “ra Mfe'tsado.”³³ Ngu ena Ajuá ja ra Māca T'ofó:
 Dí pēgui nuni Sión 'nara do pa da mfe'tsa ya ja'i,
           'nara dānga do nú'a japi da dagui,
 pe nu'a tó'o da gamfri'a hinda ma da 'bε rá tsa,
           ngue'a nú'a xa gamfri gue'a majuani.

10

¹ Zi cuh_u, xi dí ne con gatho ma coraso gue da mpøhø ra hnini Israel, y gue'a dí apabi Ajuá. ² Dí damajuani de gue'ū gue xi øt'a ra ts'edi pa da dēni Ajuá, pe hingui øt'e'ū co ra mfaði. ³ Ngue'a nu'ú hingui tso yá mfeni nú'a xa mānga Ajuá de hanja da za da 'mūi xá hño ja rá thandi'a, ne nu'ú ri 'ramanu de gues'e'ū pa da 'mūi xá hño hmaha ja rá thandi'a, hangue nu'ú fe'tsuabi nú'a mā Ajuá. ⁴ Ngue'a pa nú'ū to'o camfri ra Zidada Jesucristo ya hinte ri muui ra ndaxjua ley pa da za da 'mūi xá hño ja rá thandi Ajuá.

⁵ Ra Moise bi mā de nú'ū to'o da demba ra ndaxjua ley pa da 'mūi xá hño ja rá thandi Ajuá, ne bi 'ñena gue nu'a tó'o da 'yøt'e gatho ngu nú'a mānga ra ley, go gue'a da zūdi ra te ngue'a xa 'yøt'e gatho ngu ri manda. ⁶ Pe nu'a tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo pa da 'mūi xá hño ja rá thandi Ajuá, ja ra Māca T'ofó mānga njaua: “Oxqui bensehe njaua ja ri coraso ne gui 'ñena: ¿To'o da za da bøxa ja mahets'i? —nuna guehna pa da tsincahu ra Zidada Jesucristo. ⁷ Nixi oxqui bensehe njaua ja ri coraso gui 'ñena: ¿To'o da za da gai asta habū bí 'bū nú'ū xa du?” —nuna guehna pa da yopa tsi ra Zidada Jesucristo de ja ya du. ⁸ Nu'a

xá hño gui beni, ngu nú'a m̄anga ra M̄aca T'ofu ne ena: “Ya xcá 'yøde nú'a xa m̄anga Ajuá, y nú'a xa mañ'a xa zo ja ri mfeni, y nu'á go gue'a ya xcá ma.” Njabu m̄anga ra M̄aca T'ofu. Y nú'a xa m̄anga Ajuá go guehna ra noya dega jamfri dí mañhu, ne ena njaua: ⁹ Nu'bu gui mā gue ra zi Hmu Jesu go gue'a ri Hmu, ne 'bu gui camfri ja ri coraso gue Ajuá ra Dada bi 'yøt'e pa bi yopa nte'a de ra du, nu'bú ma gui mpøhø. ¹⁰ Ngue'a nu'bu ga camfrihu ja ma corasohu, nu'bú Ajuá ma da mā gue ya hinte ma ts'oqui dí tuh, y nu'bu ga mañhu gue dí camfrihu ra zi Hmu Jesucristo, nu'bú ga mpøhøhu.

¹¹ Ngue'a enga ja ra M̄aca T'ofu njaua: “Nu'a tó'o da gamfri'a hinda ma da 'be rá tsa, ngue'a nú'a camfri gue'a majuaní.” ¹² Ra M̄aca T'ofu bi 'ñena gue nu'a tó'o da ne da gamfri, dá gamfri, ngue'a otho ni 'nara nthahni dega xodyo ni nú'u hingyá xodyo, ngue'a ra Zidada go gue'a ra Zidada pa gatho, nehe ra memati'a pa gatho nuto da hyomba rá mfats'i'a. ¹³ Ngue'a ra M̄aca T'ofu ena gue gatho nuto da 'yapa ra Zidada da mpøhø, da pøhø'a. ¹⁴ Pe ¿hanja da za da 'yapabi 'na gue da pøhø 'bu hingui camfri gue 'bui? Y ¿hanja da za da gamfri 'bu hinxa 'yøde de gue'a? Y ¿hanja da 'yøde 'bu jo'o to'o da xipabi? ¹⁵ Y ¿hanja da za to'o da ma da manba rá noya Ajuá 'bu hinto xa mēhni? Y ya xa 'behni nú'u to'o manba rá noya Ajuá, ngue'a enga ja ra M̄aca T'ofu: “¡Hangu ra johya dí pē'tshu ngue'a xa zøhø nú'u to'o bra hña 'nara hoga t'øde gue gatho ma da 'mui te rá 'ñentho!”

¹⁶ Pe hingue gatho ya ja'i xa ne xa 'yøde ra m̄aca hoga t'øde. Ngu xqui m̄anga ra badi Isaía maya'bu, ne bi 'ñena: “Zi Hmu, hinxa ne to xa gamfri numa

noyahũ.” ¹⁷ Hangue pa da za da gamfri 'na, mahyoni da 'yøde 'na, y mahyoni dra hma de ra Zidada Jesucristo pa njabũ da nt'øde de gue'a.

¹⁸ Pe dí ena: ¿Ha gue hinxa 'yøde'ũ? ¡Haha, xi majuani ya xa 'yøde'ũ! Ngue'a engu ja ra Maça T'ofu:

Gatho ja ra ximhai xa nt'øde yá noya'ũ.

Haha gatho maxøgue ra ximhai xa njabũ.

¹⁹ Ma'na'qui dí ma: ¿Ha gue himbi unga nguenda ya me Israel? Haha, bi unga nguenda, ngue'a ra Moise bi ma rá mudi gue Ajuã bi 'ñena:

Nugui ma ga japi nú'ũ ya ja'i hingo ma hnini hma, y nu'ahũ ma da zøt'a ri muhũ por gue'a.

Por nuya japi ma ga umba ya 'ñamfadi gá ja'i, nu'ahũ ma da bø ri cuhũ.

²⁰ Nepũ ra badi Isaia himbi ntsu bi ma gue Ajuã bi 'ñena njaua:

Nu'ũ himi hongagui go gue'ũ bi zucagui,

ha nu'ũ himri 'ñanigui dá ma dá tsudiga'ũ.

²¹ Nehe bi 'ñena de ya me Israel gue Ajuã bi 'ñena njaua: “Nugui hindá tsaya dá zofo nuya ja'i pa xa ñobrihma, pe nu'ú himbi ne bi 'yøde ngue'a xi ya ts'o'yøde ne ya nøt'e.”

11

Ajuã bi huahna 'raya me Israel hangue nu'ú bi mpøhø

¹ Nu'bú, ¿ha gue ga beñhũ gue Ajuã xa hyepũ rá hnini? ¡Hina, hinhya'mũ! Ngue'a nequi drá me Israel stí 'ñehe de yá ja'i ra Benjami de rá ji ra Abrá. ² Ajuã hinxa zogui rá hnini nú'a bi 'ñembi gue go rá hnini'a de rá mudi. ¿Ha gue hinguí pahũ te mangua ra Maça T'ofu habũ ma de ra Elía, gue

nu'á mi manbabi ra hnini de Israel co Ajuá? Ne bi 'ñena njaua: ³ “Ma zi Hmu'i, nuna hniniṅa xa hyop'a'i gatho ri 'mehni, ne xa huata gatho ri ata. Y de gatho nú'ḡ to'o mi camfri'i hõnseḡui dí pongui, y nu'á xi honi hanja da hyogaguihma.” ⁴ Nu'bú Ajuá bi datuabi njaua: “Dí pe'tsitho yoto 'mo ya 'ñøhø pa da nsundagui, nú'ḡ hinxa ndandiñahmu ja rá thandi ra c'oi Baal.” ⁵ Nehe njabḡ nuya pabya xa gohi hõnse 'na zi tui ya me Israel nú'ḡ xa huahna Ajuá co rá hñojá'i. ⁶ Y 'bḡ bi huahni co rá hñojá'i, nu'bú hingue po yá 'bɛfi øt'e'ḡ. 'Bḡ di gue'a dega 'bɛfi hma, nu'bú Ajuá hindi øt'e co rá hñojá'i.

⁷ Xibya çte ga beñḡ de nú'a thogui ya me Israel? Nu'ḡ ya me Israel mi ndunthi, himbi zudi hanja da za da 'mḡi xá hño co Ajuá, pe nu'ḡ 'na tui xqui thahni, nu'á ha, bi za bi 'mḡi xá hño ja rá thandi Ajuá. Y nu'ḡ ya me Israel mi ndunthi, bi meguibi yá mfeni, y himbi ne bi gamfri nú'a bi mḡa Ajuá. ⁸ Ngu xa nt'ofu ja ra Maça T'ofu: “Ajuá bi japi'ḡ bi mpumfri, bi japi bi ngoda pa hinda hyandi, nehe bi japi bi ngogu pa hinda 'yøde asta mapaya.” ⁹ Y ra Davi bi mā de ya japi xqui t'umba ya me Israel, bi t'ents'ua ra 'ñḡ ne bi 'ñena njaua:

Nuyá mexa da 'bø'tsuabi gue'a da ngu 'nara xit'a
ne 'nara trampa habḡ da zo'ḡ,
y ja da japini da gut'i nú'a tu'ḡ.

¹⁰ Dá njot'a yá da'ḡ pa hinda hyandi,
y dá ndoqui nzantho co yá 'bats'i ri du.

Ajuá hinxa 'mɛdi pa nzantho nurá hmate co ya xodyo, hangue nú'ḡ hingyá xodyo rí 'ñepi da su yá jamfri

11 Nu'bú, xi nú'á, ¿ha gue xa 'betuabi rá hmate Ajuá pa nzantho po yá 'ñajamfri? ¡Hina, hinhya'mu! Pe po yá nts'o'yøde'ü bi zü ra mpøhø gatho ma'ra ya hnini, pa njabü da nuhu yá mfeni ya me Israel pa da yopa hñani'ü ra japi ngu nú'a xa hñanga ma'ra ya hnini hingyá xodyo. 12 Ya gue po rá nts'o'yøde ra hnini Israel bi nja ra hño pa gatho ya meximhai, ne bi nja 'nara ðanga japi pa nu ma'ra ya hnini hingyá xodyo, nu'bú ¡tengu hma ra japi da hñanga nú'ü hingyá xodyo nú'a ra pa ya xodyo da gamfri Ajuá!

13 Nú'ahü hingyá xodyohü, ja'a dí ne ga xi'ahü. Ajuá bi hñuxcagui dega apostol pa gue'ahü nú'ahü hingyá xodyohü, hangue dí e'tsua rá nsu ma 'bëfi 14 pa xahmä da za ga nupa yá mfeni 'ra de nú'ü ma mixodyo'be da ne da hñanga nehe nú'a ra japi xcá hañhü, ne da mpøhø'ü. 15 Ya gue Ajuá bi hyεpü ya xodyo ne go bi japi gatho ya meximhai ngue'a bi 'yøt'e pa bi za bi 'müi xá hño con gue'a, nu'bú ¡tengu ra japi ma da umbabi'ü nu sta yopa munts'a ya xodyo ma'na'qui! Ne nura japi'a go gue'a 'nara 'ra'yo te. 16 Nu'bü Ajuá bi huahna ya müdi xita de ra hnini Israel pa dyá meti'a, nu'bú gatho ra hnini Israel go rá metitho Ajuá, nja ngu 'nara 'bai gá za, 'bü Ajuá ri japa yá 'yü, nehe yá 'yeza njapi, y nehe nja ngu ya hme, 'bü ra müdi hme njapi, nu'bú gatho ra bola jüni njapi.

17 Ngu 'nara 'bai gá hoga olivo da ts'εcua 'nará 'yeza ne da cueta 'nará 'yeza ra mbanga olivo pa nu'á da zipa rá ngui rá 'yü nú'a ra hoga olivo, njabü nehe 'raya xodyo bri t'equé de Ajuá ne nú'ahü hingyá xodyohü go xra hmunts'a'ihü pa

dyá hnini'ih_u Ajuá nehe, ne xcá hñānih_u yá japi Ajuá. ¹⁸ Masque'a oxqui ndānguih_u de ya xodyo, ngue'a guí pādih_u gue hingo ya 'yεza ri umba ra te yá 'y_u ra za, nuya 'y_u go gue'_u ri umba ra te ya 'yεza.

¹⁹ Nu'ah_u ma gui 'ñenah_u: “Ya 'yεza bri ts'equi pa bi za bri juetcah_u.” ²⁰ Majuāni, bri t'equē'_u, pe bri t'equē ngue'a himbi ne bi gamfri'_u. Ha nu'ah_u ya rá hnini'ih_u Ajuá ngue'a guí camfrih_u. Hanguē oxqui ndānguih_u. Nu'a guí 'yōth_u, tsuh_u Ajuá. ²¹ Nu'b_u Ajuá xa castiga ya xodyo nú'_u to'o ngu ya 'yεza hingá njuete, nehe nú'ah_u hingyá xodyoh_u y guí njah_u ngu ya 'yεza xa njuete, da za da castiga'ih_u nehe. ²² Hanguē dá zo ri mfenih_u nú'a bi 'yōt'e Ajuá, njab_u ngu ra hoja'i, njab_u ra zate nehe. Bi nhyoja'i con gue'ah_u, ha nu'_u ya xodyo bi nts'o'yøde, bi 'ueque'_u. Hanguē nu'a mahyoni guí 'yōth_u, sigui guí 'b_uh_u ja rá hñōja'i, ngue'a nu'b_u hina, da 'uec'a'ih_u nehe. ²³ Y nehe nuya xodyo nu'b_u hinda sigui yá 'ñajamfri, nu'b_u dra yopa cuete ja ra 'bai gá olivo hab_u mi tōgue'_u, ngue'a Ajuá ja rá ts'edi pa da yopa cuete'_u. ²⁴ Ngue'a 'b_u nú'ah_u hingyá xodyoh_u ngu gyá 'yεzah_u de 'nara mbānga olivo, xa ts'εc'ah_u de ri 'baih_u, y bi za bri juet'ah_u ja ra hoga olivo masque nu'ah_u grá mbānga olivoh_u, jxihmā ya xodyo gue go gue'_u ya 'yεza yá mēti ra hoga 'bai gá olivo, ma'na da za da ncuete ma'na'qui ja rá 'bai!

Rá ngats'i ma da mpøhø ra hnini de Israel

²⁵ Zi cuh_u, dí ne gui pādih_u nuna mfādi xqui nt'agui hmāhā. Dí ne gui pādih_u pa hingui beñh_u gue hønsε'ih_u xa huahn'ah_u Ajuá. Pāh_u gue

masque Ajuá xa japi xa megui yá mfeni ndunthi ya me Israel, pe 'ra de gue'ᵤ xa mɛ'tsitho ja rá hnini'a. Pe hingue pa nzantho ma da megui yá mfeni, hønse asta hinda zøxa ra 'bede de nuya ja'i hingyá xodyo nú'ᵤ ma da mpøhø. ²⁶ Nepᵤ de gue'a gatho ya me Israel ma da mpøhø. Ma da nja ngu xa t'ofø ja ra Maça T'ofø ne ena:

Nuni Sión nú'a rá hnini Ajuá ja ma drí 'ñehni ra Ñante
nú'a ma da xᵤcuabi yá ts'ot'øt'e ya me Israel nú'ᵤ
yá ja'i ra Cobo.

²⁷ Y nu xcrá xᵤcuabi yá ts'oqui'ᵤ,

ya stá cumpli ma cohi nú'a stá cohi con gue'ᵤ.

²⁸ Pa da za da ntᵤnga ra maça hoga t'øde ja ma'ra ya hnini ngu xa beni Ajuá, nu'a xa hyanda ya xodyo ngu yá ncontra'a, pa go da jap'a'ihᵤ nú'ahᵤ hingyá xodyohᵤ. Pe Ajuá maðitho ya xodyo po rá ngue yá xita'ᵤ nú'ᵤ bi huahni'a. ²⁹ Ajuá hingui pata rá mfeni. Nú'a da uni, hinda ma da hñáqui, ne hinda ma da hyepᵤ nú'ᵤ to'o xa huahni'a.

³⁰ Nú'ahᵤ hingyá xodyohᵤ hingüí camfrihmaᵤ Ajuá, pe nubyá co rá nthe cate Ajuá bi jap'a'ihᵤ ngue'a ya xodyo himbi ne bi gamfri ra zi Hmu Jesucristo. ³¹ Nubyá nuya xodyo bi 'ñagamfri, pe bi njabᵤ pa 'mɛfa, co rá nthe cate Ajuá da japi'ᵤ ngu bi jap'a'ihᵤ. ³² Njabᵤ Ajuá bi zotho gatho co yá 'ñajamfri, gue dya xodyo gue hindya xodyo, pa 'mɛfa da huequi'ᵤ mahyɛgui.

³³ ¡Xi ra dangui rá mɛadi Ajuá, ngue'a paði gatho nú'a t'øt'e, y paði hanja da 'yøt'e gatho nú'a go da ne! Hinda za to da baði gatho nú'a te beni Ajuá, ne hinda za to da baði hanja øt'e nú'ᵤ ya

danga 'bɛfi øt'e'a. ³⁴ “¿To'o gue'a patuabi rá mfeni Ajuá? y ¿to'o gue'a xa 'yo'mbabi rá 'ñu'a? ³⁵ Y ¿to'o 'mɛt'o xa nja te xa umbabi Ajuá, pa njab_u Ajuá da co'tsuabi'a?” ³⁶ Nguetho go guesɛ'a bi hoqui gatho nú'a te ja, y gatho o ja rá 'yɛ'a, y gatho'_{u} pa rá nsunda'a. Y nu'á drá nsunda pa nzantho. Njab_u gue'a.

12

Ga umf_u Ajuá gatho ma teh_u pa ga pɛph_u ngu ne'a

¹ Nubyá, ma zi cu'ih_u, xcá hyanth_u rá ndangui rá nthecate Ajuá xa 'yøtcah_u. Hangué dí bante'ih_u gue gui daph_u Ajuá gatho ri teh_u. Gue'a 'nara hñá'ti strá nt'axi ngu nú'a ri ho'a, ngue'a nu'b_u guí øth_u njab_u, guí xøcambenih_u Ajuá co ri corasoh_u. ² Oxqui tɛnbah_u yá 'm_ui nú'_{u} ya ja'i 'yo ja ra ts'oqui. Nu'a gui 'yøth_u, tɛnda ri 'ra'yo mfenih_u pa njab_u xi gui 'b_uh_u 'nara 'ra'yo 'm_ui, y 'b_u gui njah_ub_u ma gui pätuah_u nda'a rá paha Ajuá gui 'yøth_u, y nú'a rá paha'a gue'a nú'a gui 'yøth_u nú'a xá hño ne nú'a ri ho'a, ne gui 'b_uh_u xá hño ja rá thandi'a.

³ Ajuá xa 'racagui nuna ra nsu dega apostol po rá hñoja'i, hangue ma ga xi'ah_u nda'a rí 'ñepi gui 'yøth_u. Oxqui ma gui beñ_u gue gyá danguih_u y masque hina. Benih_u xá hño ne hyandasɛh_u hangu rá ndunthi ri jamfrih_u nú'a xa 'ra'ah_u Ajuá cada 'na de gue'ah_u. ⁴ Ngue'a nja ngu ma ndo'yoh_u dí pɛ'tsh_u ndunthi ya xɛni pe gatho ya xɛni hingue

'nada yá 'bɛfi pɛfi. ⁵ Njab_u nehe masque dí ndunthi_u, pe dí 'nada ra ndo'yoh_u co ra Zidada Jesucristo, y gatho núj_u ngu dyá xɛnih_u de 'nada ra ndo'yo.

⁶ Ne 'rama'na'ño ya mfadi ne ra ts'edi xa 'racaguih_u Aju_u po rá hñoja'i'a pa ga pɛfih_u nú'a ra 'bɛfi xa 'racaguih_u. 'B_u 'nara cu xa t'umbabi 'nara ts'edi pa da mamba rá noya Aju_u, dá mañ'a ngu rá ndunthi ra jamfri pɛ'tsi'a. ⁷ Nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da mfaste, dá mfaste. Ha nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da nxahnate, dá nxahnate. ⁸ Nu'a tó'o xa t'umba ra mfadi pa da unga ra ts'ofu, dá nzote'a, ha nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da unga 'nara mfats'i, dá uni con gatho rá mui. Nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da nda, dá nda con gatho rá mfeni, ha nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da mats'i nú'u to'o othobi, dá mats'i con gatho rá mui.

Nú'a rí 'ñepi da mɛfi ra gamfri

⁹ Dá nja ri hmateh_u pa gatho ya ja'i, pe hingue de maxøts'etho. Utsah_u nú'a xá nts'o, y tɛnh_u nú'a xá hño. ¹⁰ Mádi_u 'na ngu 'na co ra hmate nú'a xa 'ra'ah_u Aju_u ngue'a gyá cuh_u, ne 'ñumbah_u ra t'equ'ei 'na ngu ma'na.

¹¹ 'Yøth_u ri 'bɛfih_u con gatho ri ts'edih_u. Ostí ma da z_u'ah_u ra ndahñei. Pɛpabih_u ma Zidadah_u ra Jesucristo con gatho ri muih_u.

¹² Johyah_u ngue'a guí tøm_u ma gui 'b_uh_u ja rá nsunda Aju_u. Tsɛth_u gatho ya ts'othogui, ne oguí tsayah_u gui 'yaph_u Aju_u.

¹³ Faxh_u ya cu nú'u hingui tsupi, ne umf_u ntsaya nú'u to'o tsøñ'a'ih_u.

14 'Yaph_u Aju_a da mats'i nú'u to'o ø't'ah_u ra nts'o'm_ui, oxqui tsañh_u'u.

15 Johyah_u co nú'u to'o ri johya, ne nzoni_u co nú'u to'o zoni.

16 'B_uh_u mahyεgui co 'nadra hm_{ate}, oxqui 'ñets'i_h nixi gui 'uegueh_u de ya zi hyoya cu. 'Yoh_u mahyεgui coñ gue'u. Oxqui beñh_u de ri mfenisçeh_u gue gyá b_{am}hy_ah_u.

17 Oxqui ø'tuah_u ra nts'o'm_ui nú'a to'o da 'yø't'ah_u ra nts'o'm_ui. Nu'a gui 'yøth_u, gui jamasuh_u gui 'yoh_u xá hño ja yá thandi gatho ya ja'i. 18 'Yøth_u 'nara ts'edi asta hab_u da za pa gui 'b_uh_u 'nara hoga'm_ui con gatho ya ja'i. 19 Ma zi hm_{adi} cu'i_h, oxqui co'tsuah_u nú'a da 'yø't'ah_u ya ts'o'm_ui, tsocuathoh_u Aju_a, ngue'a Aju_a m_a ja ra Maça T'of_o ne ena: “Nugui hønsegui tsa ga co'tsuabi nú'u to'o ø't'a ra nts'o'm_ui, nugui go ga unga ra njut'i.” 20 Nehe ena njaua: “Nu'b_u ri ncontra ts_u ra thuhu, umbabi te da zi, ha nu'b_u ts_u ra nduthe, umba ra dehe da zi. Nu'b_u gui 'yø't'e njab_u, nu'b_u nú'a da ntsø'mi ndunthi.” 21 Oxqui hoñh_u hanja gui 'yøth_u 'nara 'ñ_u. Gatho nú'a to'o da 'yø't'ah_u 'nara 'ñ_u, co'tsuabi co 'nara hño, y njab_u ma gui nt_ateh_u de ra 'ñ_u.

13

1 Gatho ya ja'i rí 'ñepi da 'yøte nú'u to'o h_a ra ts'utbi, ngue'a go Aju_a xa hñuxa gatho ya ts'utbi ja ra ximhai. Nehe go gue'a xa hñuts'i nú'u to'o h_a ra ts'utbi. 2 Hangue nu'u tó'o nø'tua ra ts'utbi, go gue'u nø'tua nú'a xa manda Aju_a nehe. Y nu'u tó'o nø'tua ra ts'utbi, go honse ra castigo. 3 Ya nd_a hinxa thuts'i pa da zu nú'u to'o ø't'e xá hño, nu'ú

xa thuts'i pa da zu nú'u to'o hingui øt'e xá hño. Hangué nu'b_u hinguí neh_u te da xi'ah_u nú'u to'o h_a ra ts'utbi, nu'b_u 'yøth_u gatho nú'a xá hño, y njab_u nu'ú da ñamañho de gue'ah_u. ⁴ Nu'ú go gue'u yá 'bεgo Aju_a pa ri hñoh_u. Pe 'b_u gui 'yøth_u nú'a hingui ho, rí 'ñepi gui tsuh_u'u, ngue'a nu'ú h_a ra ts'edi pa da castiga'ih_u, ngue'a Aju_a go gue'a xa hñuts'i'ih_u pa da castiga gatho nú'u to'o hingui øt'e xá hño. ⁵ Hangué mathoni gui 'yøteh_u'u, ne hingue hønse pa hinda castiga'ih_u, nehe pa gui 'yøteh_u nú'a xi'ah_u ri mfenih_u. ⁶ Hangué nehe dí juth_u ya njut'i ja ra gobierhnu, ngue'a nu to'o h_a ra ts'utbi go yá mεfi Aju_a, ne nu'ú xi ri 'ramanu da mεfi nuna 'bεfina.

⁷ Ju'tuabih_u gatho nú'u to'o guí tuph_u. Jut'a ri co-tah_u, jut'a ri rentah_u. Nu'u tó'o rí 'ñepi gui umf_u ra t'equ'ei, umf_u, ha nu'u tó'o rí 'ñepi gui numansuh_u, numansuh_u. ⁸ Oto guí tuph_u ni 'nara thai, hønse gui beñh_u gue rí 'ñepi gui mádi'ih_u 'na ngu ma'na, ngue'a nu'a tó'o mádi rá miqu'eiui ya bi cumpli ra ley. ⁹ Nu'ah_u guí pah_u ya hmanda nú'u m_anga ra ley ne ena: “Oxqui ntsinga medinthati, oxqui hñote, oxqui mpe, oxqui j_u'tsua ya nc'uamba ri miqu'eiui, oxqui hyøcua nú'a pε'tsa ri miqu'eiui.” Pe nuya ya hmandaya ne nú'u ma'ra ya hmanda, gue'a mahyεgui nú'a ra hmanda ena: “Mádi ri miqu'eiui ne su ngu grí nsu sεhc.” ¹⁰ Ngue'a nu'a tó'o pε'tsa ra hm_ate, hingui ø'tua ra nts'o'mai rá miqu'eiui, hangué nu'a tó'o pε'tsa ra hm_ate go gue'a ri cumpli ra ley.

¹¹ De dí øth_u gatho núya ngu dí xi'ah_u, ga beñh_u de nuya ya pa dí 'b_uh_u ne ga japh_u da nu

ma mfenih_u, ngue'a ma Zidadah_u ya ma'na 'bui guet_u de nú'a ndá camfrih_u pa e da ñangaguih_u de nuya ts'othogui dí thoh_uua ja ra ximhai. ¹² Ya 'yo rí thogui ra 'bexuui, 'yo rí mōca ra xudi. Hangué mathoni ga tsoguih_u ya ts'o'bēfi dega 'betsa ngu nú'u øt'a ya ja'i dega xuui. Ya ga hñoc_u pa ga øth_u ya hoga 'bēfi dega pa, ngu ri hñoca 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni. ¹³ Ga 'yoh_u ngu rí 'ñehe ngu nú'u 'yo dega pa, hinga maha hab_u ja ya ngo dega tixfani, nixi ga ntixfanih_u. Hinga hñuxh_u co nú'u to'o hingue xi ma 'behñah_u, nixi ga 'yoh_u ja ma'ra ya ts'ot'øt'e. Hinga 'ñøt'atuhnih_u, y nixi ga ne ga nsehēh_u. ¹⁴ Nu'a ga øth_u hā, ma ga honbah_u rá mfats'i ra Zidada Jesucristo pa ga 'yoh_u ngu bi 'ño'a, y hinga hoñh_u hanja ga øth_u yá hne ma ndaxjua 'mūih_u.

14

Hinda za to da nøni yá cu

¹ Umf_u nsequi da 'mūi ja ri nijah_u nú'a to'o otho ndunthi rá jamfri, pe hingue pa gui ntsanoyah_u con gue'a de nú'u ya mfeni xa g_u. ² Ngue'a 'ra camfri gue tsa da zi gatho nú'a ja te da ts'i; ha nu'u ma'ra tó'o otho ndunthi yá jamfri hingui ne da zi nu'araza, hønse ya zi c'ani. ³ Nu'a tó'o tsi gatho nú'a te ts'i, odi tsa nú'a to'o hingui tsi. Ha nu'a tó'o hingui tsi gatho nú'a te ts'i, odi 'yø de nú'a to'o tsi, ngue'a nu Ajuā bi 'yøt'a rá bātsi nu mi camfri'a. ⁴ ¿To'o'ih_u pa guí 'yøbih_u rá 'bēgo ma'na ra ja'i? ¿Ha hinguí pah_u gue nurá hmu nú'a ra 'bēgo'a go gue'a da mā ua 'yo xá hño ua hina? Y njabatho nehe nuya cu'u, go guesē Ajuā ma da mā ua xá hño o

hingui ho nú'a øt'e'ɥ, hangue nu'ú ma da 'mɥi xá hño ja rá thandi Ajuá ngue'a go gues'e'a ja rá ts'edi pa da mats'i'ɥ.

⁵ 'Ra camfri gue mathoni da thahna 'raya pa pa dra sɔcambeni Ajuá, ha nu ma'ra camfri gue gatho ya pa rí 'ñepi da thandi mahyεgui. Cada 'na rí 'ñepi da badi xá hño de nú'a te beni. ⁶ Nu'ɥ tó'o ri jamasu de ra pa, øt'e njabɥ pa da ho ra Zidada, ha nu'ɥ tó'o hini jamasu de ra pa, nehe øt'e njabɥ pa da ho ra Zidada. Y nu'ɥ tó'o tsi gatho nú'a te ts'i, nu'ú tsi pa rá nsunda Ajuá, ngue'a ri umba njamadi Ajuá. Ha nu'ɥ hingui tsi gatho nú'a te ts'i, nu'ú øt'e'ɥ pa rá nsunda Ajuá, y umba njamadi Ajuá nehe.

⁷ Ngue'a ni 'na de guecjɥ hindí tehɥ pa ga øthɥ nú'a go ga nesɛɥ, y nu xcrá tuhɥ, hingo nú'a ra ora go ga huansɛɥ. ⁸ Ngue'a nu'bɥ dí tehɥ dí ohɥ ja rá 'yε ra Zidada ne dí 'bɥɥ pa rá nsunda'a, y nu'bɥ ga tuhɥ guet'atho dí ohɥ ja rá 'yε ne dí 'bɥɥ pa rá nsunda'a. Hangue nujɥ, nzantho dí ohɥ ja rá 'yε gue gra tehɥ gue hina. ⁹ Ngue'a pa guehna bi du ra Zidada Jesucristo y bi yopa nte pa bi Hmu de nú'ɥ te y de nú'ɥ xa du.

¹⁰ Hangue nu'ahɥ ¿pa te guí 'yø ri cuhɥ? O ¿pa te guí utsahɥ ri cuhɥ? Ngue'a nu xcrá tuhɥ gathoguihɥ ma ga 'baihɥ ja rá thandi ra Zidada pa go da hñabgahɥ nguenda'a. ¹¹ Ngue'a ma da njabɥ ngu xa t'ofu ja ra M̄aca T'ofu ne ena:

Nugui drá Ajuá dí te, hangue ma da njabɥ nú'a
ma ga mā nubya, gue gatho ya ja'i ma da
ndandiñahmu ja ma thandi,

ne da xɔcambenigui.

12 Hangue cada 'na de guecse_H ma ga daph_H nguenda Ajua.

Ga nsuse_H pa hinga japh_H ma cuh_H da 'yøt'a 'nara ts'oqui

13 Hangue hinga 'ñø_H 'na ngu ma'na. Nu'a ga øth_H h_a, ma ga nsuse_H pa hinga japh_H ma cuh_H da 'yøt'a 'nara ts'oqui. 14 Nugui dí pa_{di} xá hño gue gatho nú'a ja da ts'i hinxá nts'o, ngue'a njab_H xa 'ñutcagui ra Zidada Jesucristo. Pe nu'a tó'o beni gue xá nts'o 'nara t'øt'e nú'a ts'i, pa nú'a to'o beni njab_H h_a, xá nts'o. 15 Hangue nu'b_H guí tsi 'nara t'øt'e nú'a beni'a ri cu gue hingui ho da ts'i, y njab_H da du rá m_{ai}, nu'b_ú nu'i ya hinguí 'yo co ra hm_{ate}. Oxqui tsi 'nara t'øt'e nú'a da japi da 'm_{edi} ma'na, ngue'a nehe po rá ngue'a bi du ra Zidada Jesucristo. 16 Hangue oguí honi pa hanja da hñama'ñ_H'i, masque nu'i guí beni gue xá hño nú'a guí øt'e. 17 Núj_H dí 'b_{uh} ja rá hmanda Ajua, hingui oda ma mfenih_H ya hñuni nixi ya ts'ithe. Nu'a oda ma mfenih_H, nú'a ga 'yoh_H xá hño, ne ga 'b_{uh} te rá entho, ne ga johyah_H co nú'a ra johya ri 'racaguih_H ra Maça Nda_{hi}. 18 Y nu'a tó'o pe_{pa} ra Zidada Jesucristo co nuya hoga 'be_fiya, Ajua ri ho'a. Nehe ya ja'i ma da hyandi gue 'yo xá hño'a.

19 Hangue ga øth_H nú'a faxcaguih_H pa ga 'b_{uh} 'nara hoga'm_{ai} 'na ngu ma'na, ne pa ga ntetua jamfrih_H 'na ngu ma'na. 20 Oxqui ts'ocua rá 'be_f Ajua por nú'a te gui tsi. Xi majua_{ni} gatho nú'a te ts'i xá nt'axi, pe hingui ho gui tsi nú'a gui japi da nts'oca ri cu. 21 Xá hño hingui tsi ra ngø, nixi gui tsi ra vinu, nixi gui 'yøt'a ni 'nara t'øt'e nú'a gui japi da ts'ocua rá mfeni ri cu pa da zo ja ra ts'oqui o pa

da ts'ocua rá jamfri. ²² Nu'bu guí camfri da za gui tsi gatho nú'a te tsi, nu'bu zε ri jamfri guí pe'tsi ne paεui Ajuá. Nu'a tó'o beni gue xá hño nú'a øt'e, ne 'mεfa hinda ma da dahu de nú'a xa 'yøt'e, go gue'a njapi ngue'a padi gue xa 'yøt'e xá hño. ²³ Pe nu'a tó'o ri dahu de nú'a te tsi, nú'a tu ra thai, ngue'a hingui tsi co rá jamfri, y gatho nú'a dí øthu ne 'bu dí camfrihu gue hinxá hño, gue'a 'nara ts'oqui.

15

'Yøthu nú'a da ho ri miqu'eihu

¹ Núju dí zεdihu ja ma jamfrihu, rí 'ñepi ga pahu hanja ga tsetuahu ya mfeni xa gu nú'u ts'utho yá jamfri, y hinga øthu nú'a go dí nesεhu. ² Cada 'na de guecju ga øthu nú'a da ho ma miqu'eihu pa yá hño'u ne pa da te yá jamfri. ³ Ngue'a nehe seε ra Zidada Jesucristo himbi 'yøt'e nú'a go rá paha seε. Nu'a bi zetuatho yá 'múi nú'u to'o mi utsa'a, ngu enga ja ra Maça T'ofu habu bi sipa Ajuá ne ena: “Stá tsetuatho yá nt'utsate nú'u to'o ri utsa'i.” ⁴ Ngue'a gatho nú'a bi t'ofu maya'bu ja ra Maça T'ofu, bi t'ofu pa ma nt'utuathu, pa njabu ngu nú'u bi zeta maya'bu y ngu bi thu'mba yá mui'u, njabu ma da thubga ma muihu nehe pa ma'na da ndangui ma nthø'matehu. ⁵ Nubyá nu Ajuá to'o faxcahu pa ga ntsetuahu ne 'racju ra humái, dá 'yøt'e pa gui 'bahu co 'nada ra mfeni ngu bi 'ñutcahu ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ⁶ pa njabu co 'nadra mfeni ne 'nadra jahña gui nsundahu Ajuá ra Dada nurá Dada ma Zi Hmuhu ra Jesucristo.

Bi sipabi ra maça hoga t'øde nú'u hingyá xodyo

7 Hangue numahñohu 'na ngu ma'na, ngu bi núgaguihu ra Zidada Jesucristo pa rá nsunda Ajuá.

8 Dí ma gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi mepabi ya xodyo pa bi cumpli yá hñá'ti Ajuá nú'u xqui ñá'tuabi ndu yá xita'u, y njabu ra Zidada Jesu bi 'ñudi gue Ajuá øt'a gatho ngu nú'a ma. 9 Nehe bi 'ñehe pa ya ja'i hingyá xodyo da nsunda Ajuá po rá nthecate, ngu xa t'ofu ja ra Maça T'ofu ne ena:

Ja ya ja'i hingyá xodyo nugui ma ga mąnga tengu rá ndąngui ri thuhu,
y ja ga tu't'a'ini ya jahñá.

10 Nehe engu ja ra Maça T'ofu:

Nú'ahu hingyá xodyohu, johyahu mahyεgui co rá hnini Ajuá.

11 Nehe ena:

Nsundahu Ajuá gatho nú'ahu hingyá xodyohu guí 'buhu ja gatho rá nguini ra ximhai.
ne xocambenihu'a po yá dąnga t'øt'e.

12 Nehe ra bađi Isaía bi 'yofu ja ra Maça T'ofu ne ena njaua:

Ma da 'mu 'nara t'u de yá ja'i ra Isaí rá dada ra Davi, y nura t'u'a ma da nda ja ya ja'i nú'u hingyá xodyo, y nu'ú ma da gamfri'a.

13 Ajuá nú'a to'o 'racju ra hoga nthø'mate, dá 'ra'ahu ndunthi ra johya ne ra hmetho ja ri corasohu po ri jamfrihu, pa njabu ma'na da ndąngui ri nthø'matehu po rá ts'edi ra Maça Nđahi.

14 Ma zi cu'ihu, dí camfri gue xi ja ndunthi ri hñoja'ihu ne ja ndunthi ri mfadıhu y tsa gui nzofohu 'na ngu ma'na. 15 Masque njabu, pe nugui dí resga dí op'a'ihu pa ga yopa ben'ahu 'raya t'øt'e ngu nú'a ya xcá pađihu. Dí øt'a njabu pa ga cumpli nú'a ra 'befi xa 'racagui Ajuá po rá hmąte'a.

16 Ngue'a nu'á bi hñuxcagui pa ga pɛpabi ra Zidada Jesucristo pa ga zo ya ja'i hingyá xodyo, pa ga xipabi'ɥ rá hoga noya Ajuá, pa njabɥ nugui da za ga udi'ɥ ja rá thandi Ajuá ngu 'nara hñá'ti xá nt'axi ngu ri ho'a nú'a xa xɥca ra Măca Ndahi.

17 Hangue po ra Zidada Jesucristo da za ga 'ñets'i de nú'a ra 'bɛfi xa 'racagui Ajuá. 18 Hiní 'ñɛpcagui ga 'ñets'i de nú'a xa 'yøt'a ma'ra pa bi gamfri ya ja'i hingyá xodyo. Pe dí padi gue ra Zidada Jesucristo xa mpɛfi ja ma noya ne ja ma 'bɛfi pa bi gamfri ndunthi de gue'ɥ. 19 Ra Zidada Jesucristo xa 'raca ra ts'ɛdi pa stá øt'a ndunthi ya milagro, ne stá hanpa rá ts'ɛdi ra Măca Ndahi, hangue xa za stá mąnga ra măca hoga t'øde de ra Zidada Jesucristo maxøgue ja gatho ya hai desde Jerusale asta ra hai Ilirico. 20 Hangue njabɥ nugui stá øt'a ra ts'ɛdi pa ga ma ga mąnga ra măca hoga t'øde habɥ hinxa t'ødetho de ra Zidada Jesucristo pa hinga mpɛfi habɥ ya xa mpɛ ma'ra. 21 Guet'a nehe mąnga ra Măca T'ofu ne ena:
Nú'ɥ hinxqui siptho de Ajuá,
y nú'ɥ hinhya'mɥ xqui 'yøde, go gue'ɥ ma da 'yøde
ne da badi.

Ra apostol Pablo beni da ma Nroma

22 Hangue njabɥ astabya hinxa za stá mabɥ. 23 Pe núbya nguetho ya dá juadi ma 'bɛfi ja nuya hnini de guecua, y ngue'a pɛ'tsa ndunthi ya jɛya stá ne ga mabɥ ga tsøñ'ahɥ, 24 hangue dí tø'mi gue 'nitho ga thogui ga tsøñ'ahɥbɥ má 'ñu nu grá ma Spaña, y ga johya ndunthi ga 'bɥi con gue'ahɥ. Nepɥ de gue'a dí tø'mi gue gui nexcaguihɥ de guepɥ pa ga thogui grá ma Spaña. 25 Pe nubyá

ma ga ma pa Jerusale pa ga ha'tsuabi 'nara mfats'i nuya zi cu de guehni. ²⁶ Ngue'a nuya zi cu de guehni Macedonia ne de guecua Acaya co 'nara paha bi unga 'nará mfats'i'ua pa ga ha'tsuabi nuya zi hyoya cu bí 'buhni Jerusale. ²⁷ Nuya cu me Macedonia ne ya cu me Acaya bi beni gue mri 'ñepi'ua da 'yø'tuabi njab'ua, ngue'a nu'á hingyá xodyo ne xqui hñani ra mpøhø po yá noya ya xodyo, hangue rí 'ñepi'ua da maxa ya xodyo nehe co ya hño de ra ximhai. ²⁸ Hangue nu xcrá juadi ga pε nuna 'bεfina pa ga tsocuabi nuna mfats'i ya cu me Jerusale, ja grá thopua ga tsøñ'ahua má 'ñu nu xcrá ma Spaña. ²⁹ Y dí paði gue nú'bua xcrá tsøñ'a'ihua, ra Zidada Jesucristo ma da jap'a'ihua ndunthi ngue'a ma ga zo'ahua de rá noya'a.

³⁰ Nubyá, zi cuhua, dí bante'ihua de rá thuhu ma Zidadahua ra Jesucristo y po rá hmate ra Maça Ndañi ri 'racua 'na ngu ma'na, gue gatho'ihua gui faxcaguihua gui 'yaphua Ajuá por guequi. ³¹ 'Yaphua Ajuá pa nu'á da ñangagui de ya me Judea nú'ua hingyá gamfri, gue ya zi cu nuni Jerusale da hñani co 'nara johya nura mfats'i ma ga tsocuabi, ³² pa njabua 'bua gue'a rá paha Ajuá ga tsøñ'a'ihua co 'nara johya, ne ga tsaya ts'ua con gue'ahua. ³³ Ajuá nú'a faxcahua pa ga 'buhua te rá entho, dá 'mua con gatho'ihua. Njabua gue'a.

16

Ya nzenjua

¹ Ra Febe go gue'a 'nara hoga nju, ne ja rá nsu, ngue'a gue'a 'nara maste de ya gamfri me Cencrea. ² Hangue umfua ntsaya co ra t'equ'ei ja ri

hmunts'ih_u, ngu rí 'ñep'a'ih_u nú'ah_u gyá gamfrih_u, y faxh'a de nú'a te da 'yø'tua ra 'bēdi, ngue'a nu'á xa maxa ndunthi ya ja'i y necagui xa maxcagui nehe.

³ Fat'ajuah_u ra zi nju Prisila ne ra zi cu Aquila. Nu'ú xi bi maxcagui ndunthi ja rá 'bēfi ra Zidada Jesucristo. ⁴ Nu'ú mi resga da unga yá te por guequi, hangue hingo sehēgui dí jamadibi'ū, ne gatho nú'ū ya cu hingyá xodyo nehe'ū ri jamadibi'ū. ⁵ Fat'ajuah_u nehe nuya zi cu ri munts'a ja rá ngu nú'a ra nju Prisila y ra cu Aquila. Fat'ajuah_u nehe ma hmāca cuh_u ra Epeneto, nú'á go gue'a ra mēdi bi gamfri ra Zidada Jesucristo nuua Acaya. ⁶ Fat'ajuah_u ra nju Mala, nú'á xi xa max'a'ih_u ndunthi. ⁷ Fat'ajuah_u ra cu Andronico y ra cu Junio, nú'ú go gue'ū mengu ma hai, nehe go gue'ū ndí o'be fadi mahyēgui'ū. Nu'ú ja yá nsu ja ya apostol, nehe gue'ū 'mēt'o bi gamfri ra Zidada Jesucristo que guequi.

⁸ Nehe fat'ajuah_u ra Amplia numa hmāca cu ja ra jamfri. ⁹ Nehe fat'ajuah_u ra cu Banu nú'a ma mfats'i ja rá 'bēfi ra Zidada Jesucristo, nehe ma hmāca cu ra Estaqui. ¹⁰ Fat'ajuah_u ra cu Apele, nú'á xa bōni 'nara hoga gamfri de ra Zidada Jesucristo. Ne fat'ajuah_u nú'ū ya cu ya mengu rá ngu ra cu Aristobulo. ¹¹ Fat'ajuah_u nehe ra cu Erodio, nú'a mengu ma hai. Nehe fat'ajuah_u nú'ū 'b_u ja rá ngu ra cu Ciso nú'ū xa gamfri ra Zidada. ¹² Nehe fat'ajuah_u ma zi njuh_u ra Trifena y ra Trifosa, nú'ú ri mpefi ja rá 'bēfi ra Zidada, nehe ma zi njuh_u ra Persida, nú'á xa mpefi ndunthi ja rá 'bēfi ra Zidada. ¹³ Nehe fat'ajuah_u ra Rufo

nú'a xi ra hoga cu ja ra jamfri; nehe fat'ajuahubú rá nana'a, nú'a dí øt'a ra uenda gue ma nana nehe. ¹⁴ Nehe fat'ajuahubú ra cu Asíncrito y ra cu Flegonte, y ra cu Erma, y ra cu Patroba, y ra cu Erme, y nehe nuya zi cu 'bui con gue'u. ¹⁵ Nehe fat'ajuahubú ra cu Filologo y ra nju Julia, y ra cu Nereo ne rá nju'a, y ra cu Olimpa, y nehe gatho ya zi cu nú'u 'bui con gue'u.

¹⁶ Nehe fat'ajuahubú gatho nú'u ma'ra ya cu co 'nara nthúfi dega hmáte. Ri fat'ajuá'ihú gatho yá nijá ra Zidada Jesucristo.

¹⁷ Nehe dí bante'ihú zi cuhú, gue gui thamfrihú ndunthi de nú'u ne da heca ya cu y japi'u da 'yøt'a ya ts'oqui. Nu'ú hingui udi ngu nú'a ya xa t'u't'ahú, hangue 'ueguehú de gue'u. ¹⁸ Nuya já'i'u ri mpefi hõnsɛ pa yá hñosɛ'u; hingue pɛpabi ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Nu'ú mǎnga 'raya noya xi ri nt'øde gue xi xá hño, pe hina, hingo gue'a majuani. Nu'ú hat'a nuya zi já'i hinte yá fadi. ¹⁹ Gatho ya já'i padi gue xi gyá hoga 'yødehú, hangue njabú nugui xi drí johya de gue'ahú. Pe nehe, nu'a dí ne, dí ne gue da nja ri mfadihú pa gui 'yøthú ra hño, hingue pa gui 'yøthú ra 'ñú. ²⁰ Y Ajuá nú'a to'o faxcahú pa ga 'buhú te rá entho, go gue'a da 'yøt'e 'bestho pa gui ntátehú de ra ts'ondahi. Ma Zidadahú ra Jesucristo da max'a'ihú co rá hmáte'a.

²¹ Nehe fat'ajuá'ihú ma mfats'i ra cu Timu, nehe fat'ajuá'ihú ra cu Lucio, ra cu Jaso y ra cu Sosipate nú'u ya mengu ma hai.

²² Nugui drá Tercio, dí ofo nuna cartana, dí fat'ajuá'ihú de rá thuhu ra Zidada Jesucristo.

²³ Nehe ra cu Gayo pɛhna'ihɯ ra nzenjua, nú'a to'o xa 'raca nɛqui ja rá ngu. Nehe xa umba nɛqui gatho ya cu pa ja ri munts'iuu. Nehe fat'ajua'ihɯ ra cu Erasto, nú'á go gue'a ra mɛ'tsboja de ra hnini. Nehe fat'ajua'ihɯ ra cu Cuarto.

²⁴ Ma Zidadahɯ ra Jesucristo da max'a'ihɯ gatho'ihɯ co rá hmɛte'a. Njabɯ gue'a.

'Nara sɔcambeni bi 'yɔt'a ra apostol Pablo nu mi uadi rá carta

²⁵ Drá nsunda Ajuu nú'a ja rá ts'edi pa da ja'ahɯ gui zɛ ri jamfrihɯ ngu nú'a ri udi ra maça hoga noya dí ma. Y nuna ra maça hoga noyaná go gue'a ra maça noya nú'a hmambya de ra Zidada Jesucristo. Y por nuna noyaná Ajuu bi 'ñutcahɯ nú'a xqui beni'a desde rá mɛdi ne xqui mɛ'tsa nt'agui, gue da unga ra mpøhø pa ya ja'i ja gatho ya hai. ²⁶ Y nubyá po ra maça hoga noya dí ma, ya xa 'ñutcahɯ Ajuu nú'a xqui beni. Nehe njabɯ bi 'yofo maya'bu ja yá t'ofó yá 'mɛhni Ajuu nú'u bi 'yofo gue da mpøhø ya ja'i hingyá xodyo. Ngue'a Ajuu nú'a 'bɛi pa nzantho xa manda da ts'ofó ya ja'i ja gatho ya hai pa da gamfri'ɯ ne da 'yøte'a.

²⁷ ¡Ajuu go guesɛ'a ja rá mfadi, ga nsundahɯ pa nzantho po ra Zidada Jesucristo! Njabɯ gue'a.

**Ra 'Ra'yo Testamento
New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi,
Mezquital)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Mezquital

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Mezquital

ote

Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Mezquital

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files dated 29 Jan 2022

c6437f19-566b-5232-8b2a-5c88e5a5622b